

BIBLIOTEKA!
WIĘCEJ NIŻ MYŚLISZ

>> SZEŚĆ LAT PROGRAMU ROZWOJU BIBLIOTEK

FRSI FUNDACJA
ROZWOJU
SPOŁECZEŃSTWA
INFORMACYJNEGO

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności jest partnerem Fundacji Billa i Melindy Gates w przedsięwzięciu, które ma ułatwić polskim bibliotekom publicznym dostęp do komputerów, internetu i szkoleń. Program Rozwoju Bibliotek w Polsce jest realizowany przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego.

SPIS TREŚCI

SZEŚĆ LAT PROGRAMU ROZWOJU BIBLIOTEK / 9

Program w liczbach / 10
Łatwiejszy dostęp. Technologie w bibliotekach / 12
Rozwijanie kompetencji. Praktyczne szkolenia / 14
Wzmocnienie systemu bibliotecznego / 18
Kampanie informacyjne i promocyjne / 20
Aktywizacja / 24

CO SIĘ ZMIENIŁO W BIBLIOTEKACH? / 27

Rola technologii / 31
Działania animacyjne / 33
Oferta edukacyjna / 35

BIBLIOTEKI PEŁNE LUDZI / 37

Kto przychodzi do bibliotek? / 38
Co ludzie robią w bibliotekach? / 40
Miejsce spotkań / 42
Technologie / 44
Życie codzienne / 48
Sfera zawodowa i ekonomiczna / 50
Edukacja / 52
Rozwój osobisty / 54
Integracja społeczna / 56
Aktywność obywatelska / 58

CAŁA NAPRZÓD! / 61

SZANOWNI PAŃSTWO,

Z prawdziwą satysfakcją prezentujemy Państwu podsumowanie efektów realizacji Programu Rozwoju Bibliotek – wspólnego przedsięwzięcia Fundacji Billa i Melindy Gates oraz Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizowanego przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Po sześciu latach intensywnych działań wspierających biblioteki publiczne w małych miejscowościach odnotowujemy wiele pozytywnych zmian w sposobie funkcjonowania placówek objętych Programem. Przede wszystkim poza swoimi tradycyjnymi funkcjami związanymi z dostępem do wiedzy i promowaniem czytelnictwa prowadzą one obecnie wiele różnorodnych działań: dbają o wczesną edukację dzieci, organizują zajęcia dla seniorów, upowszechniają nowoczesne technologie, goszczą wydarzenia kulturalne, pomagają w poszukiwaniu pracy. Na terenach wiejskich i w małych miastach są często jedyną dostępną dla wszystkich przestrzenią, która umożliwia spotkania ludzi chcących pożytecznie i twórczo spędzić czas.

W ramach Programu Rozwoju Bibliotek udzielono wsparcia 3808 placówkom bibliotecznym z 1256 gmin. W szkoleniach dla bibliotekarek i bibliotekarzy wzięło udział ponad 11000 osób. Biblioteki otrzymały nowoczesny sprzęt, w tym komputery z oprogramowaniem udostępnionym bezpłatnie przez firmę Microsoft, laptopy, tablety, urządzenia wielofunkcyjne, projektory i aparaty cyfrowe – łącznie ponad 12000 urządzeń.

Ważną częścią Programu Rozwoju Bibliotek była także współpraca z instytucjami i organizacjami świata bibliotecznego oraz udzielanie im wsparcia: z wojewódzkimi bibliotekami publicznymi, Biblioteką Narodową, Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich. Prowadziliśmy działania pomagające w środowiskowej integracji, wymianie doświadczeń i dobrych praktyk poprzez wizyty studyjne, ogólnopolskie kongresy, konferencje regionalne, a także sieciowanie bibliotekarzy tworzących i upowszechniających nieszablonowe pomysły na działalność bibliotek. W ramach Programu nastąpił także istotny transfer wiedzy od organizacji pozarządowych do placówek bibliecznych w takich

obszarach jak praca i kariera zawodowa, sprawy obywatelskie, finanse osobiste czy zdrowy tryb życia. W efekcie biblioteki wprowadziły wiele nowych usług dla mieszkańców, wsłuchując się w ich potrzeby.

Zmiany i przekształcanie bibliotek publicznych w nowoczesne centra edukacji, kultury i aktywności społecznej to także efekt przedsięwzięć modernizacyjnych prowadzonych równoległe do Programu Rozwoju Bibliotek: zainicjowanego przez Ministra Kultury programu „Biblioteka+” realizowanego przez Instytut Książki, a także porozumienia w sprawie internetyzacji bibliotek publicznych zawartego pomiędzy Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwem Administracji i Cyfryzacji, Orange Polska oraz Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego.

Na sukces Programu Rozwoju Bibliotek złożyło się wiele czynników: ogromne zaangażowanie i otwartość bibliotekarzy, partnerska współpraca i wsparcie ze strony instytucji, firm i organizacji włączonych w Program, życzliwość samorządów, głos liderów opinii skupionych w Krajowym Partnerstwie na rzecz Rozwoju Bibliotek. Niezwykle istotne było podejście głównego grantodawcy oraz całego zespołu realizującego Program: staranne planowanie działań, zorientowanie na ich jakość i efekt społeczny, partnerskie relacje z uczestnikami podejmowanych przedsięwzięć, nowoczesne narzędzia i interaktywne formy pracy.

Biblioteki działające na rzecz rozwoju lokalnego odpowiadają na jedno z wielkich wyzwań Polski, jakim jest budowa kapitału społecznego. Biblioteki nowoczesne, funkcjonujące blisko ludzi, potrafiące angażować ich do rozwiązywania problemów swoich społeczności, twórczego poszukiwania nowych pomysłów na rozwój i wspólnej realizacji tychże, są znakomitym partnerem w działaniach służących zmianie społecznej. Zachęcamy Państwa do zapoznania się z efektami Programu, który pomógł wyzwolić wyjątkowy potencjał bibliotek. Jesteśmy pewni, że potencjał ten będzie nadal wzmacniany i wykorzystywany nie tylko w działalności naszych organizacji.

JERZY KOŹMIŃSKI

PREZES POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ
FUNDACJI WOLNOŚCI

PRZEWODNICZĄCY RADY FUNDACJI ROZWOJU
SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

RAFAŁ KRAMZA

PREZES FUNDACJI ROZWOJU
SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

DYREKTOR PROGRAMU ROZWOJU BIBLIOTEK

BIBLIOTEKI NA CAŁYM ŚWIECIE podejmują nowe funkcje i zaspokajają coraz więcej potrzeb społeczności, na rzecz których działają. Polskie biblioteki są częścią tego globalnego procesu. Głównym celem Programu Rozwoju Bibliotek było rozwijanie nowych usług tych placówek i ten cel został osiągnięty. Dzięki działaniom prowadzonym z bardzo dużą dbałością o jakość zainicjowana została modernizacja bibliotek na ogromną skalę.

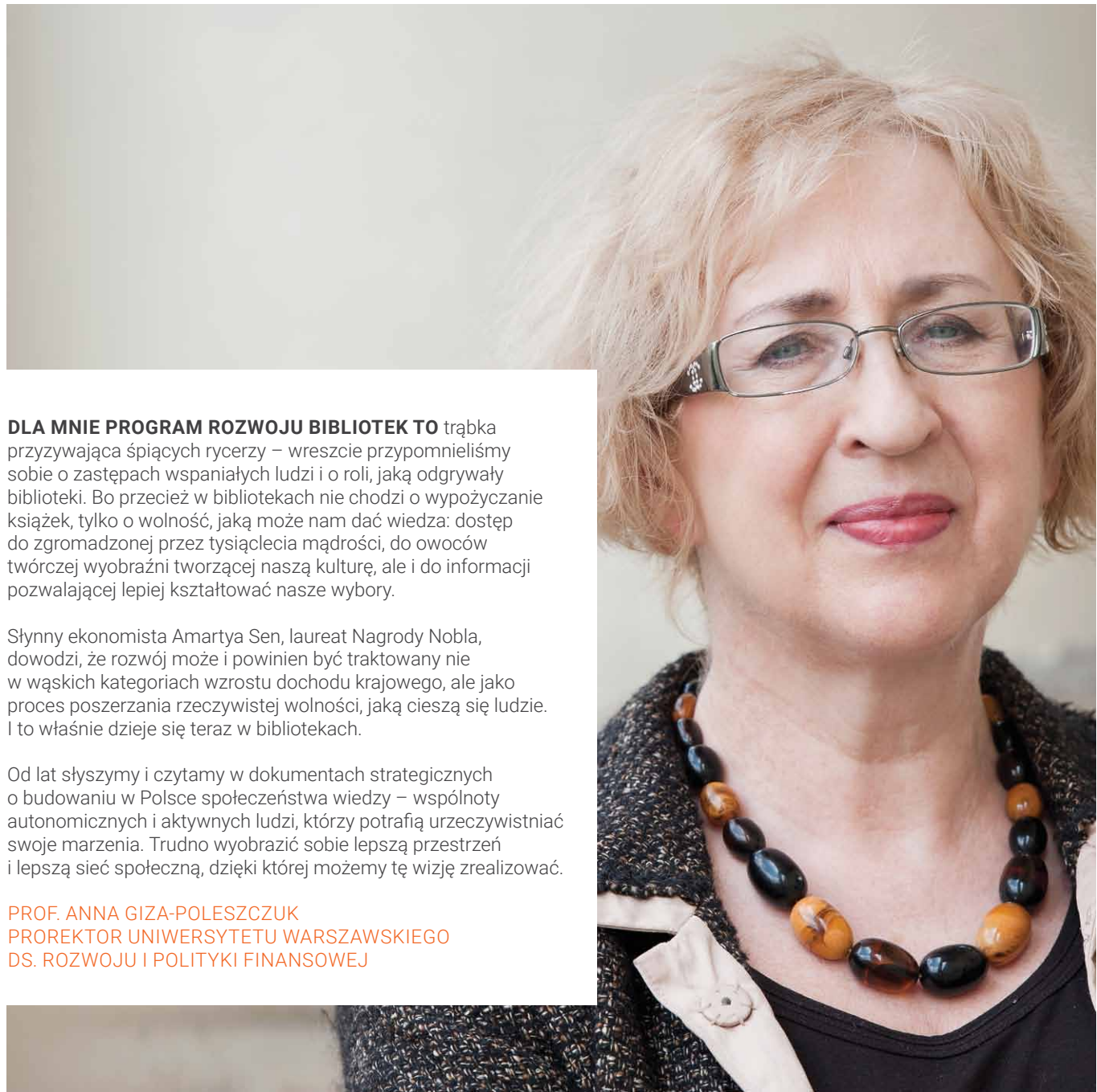
Szczególnie ważne dla mnie jest, że było to przedsięwzięcie zrealizowane z udziałem bibliotekarzy jako aktywnych partnerów. Istotne było również całościowe podejście. Nie chodziło tylko o dostarczenie do bibliotek narzędzi technologicznych, lecz także, i przede wszystkim, o wzmocnienie bibliotekarzy po to, by ich placówki lepiej służyły całej społeczności. Współpraca z Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności i Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego układała się znakomicie ze względu na wysoki poziom merytoryczny oraz pasję i zaangażowanie obu fundacji. Kluczowa była też ich zdolność pozyskiwania partnerów chcących zaangażować się w proces modernizacji bibliotek. Dzięki temu polskie biblioteki naprawdę się zmieniły. Stały się centrami społeczności, oferując dostęp do informacji, wiedzy i uczenia się przez całe życie, tak ważny w cyfrowej erze, w której żyjemy.

Ambitna misja i silne osadzenie w lokalnej społeczności sprawiają, że biblioteka to doskonały partner w przedsięwzięciach wzmocniających kapitał społeczny. Biblioteki przyszłości działają tu i teraz, w Polsce.

DARREN HOERNER
FUNDACJA BILLA I MELINDY GATESÓW

DLA MNE PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK TO trąbka przyzywająca śpiących rycerzy – wreszcie przypomnieliśmy sobie o zastępach wspaniałych ludzi i o roli, jaką odgrywały biblioteki. Bo przecież w bibliotekach nie chodzi o wypożyczanie książek, tylko o wolność, jaką może nam dać wiedza: dostęp do zgromadzonej przez tysiąclecia mądrości, do owoców twórczej wyobraźni tworzącej naszą kulturę, ale i do informacji pozwalającej lepiej kształtować nasze wybory.

Słynny ekonomista Amartya Sen, laureat Nagrody Nobla, dowodzi, że rozwój może i powinien być traktowany nie w wąskich kategoriach wzrostu dochodu krajowego, ale jako proces poszerzania rzeczywistej wolności, jaką cieszą się ludzie. I to właśnie dzieje się teraz w bibliotekach.

Od lat słyszymy i czytamy w dokumentach strategicznych o budowaniu w Polsce społeczeństwa wiedzy – wspólnoty autonomicznych i aktywnych ludzi, którzy potrafią urzeczywistniać swoje marzenia. Trudno wyobrazić sobie lepszą przestrzeń i lepszą sieć społeczną, dzięki której możemy tę wizję zrealizować.

PROF. ANNA GIZA-POLESZCZUK
PROREKTOR UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO
DS. ROZWOJU I POLITYKI FINANSOWEJ

SZEŚĆ LAT
PROGRAMU
ROZWOJU
BIBLIOTEK

PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK W LICZBACH

2009 – 2015

czas realizacji programu

3808

bibliotek publicznych z małych miejscowości w 1256 gminach

101,8

milionów złotych – całkowity budżet programu

ponad 12000

dostarczonych urządzeń, takich jak: komputery, laptopy, tablety, urządzenia wielofunkcyjne, drukarki, projektory i aparaty fotograficzne

11200

uczestników szkoleń

4600

uczestników 60 webinarów

14

partnerów: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego z Instytutem Książki, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Urząd Komunikacji Elektronicznej, Biblioteka Narodowa, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Orange Polska, Microsoft, Funmedia, ngo.pl, Izba Wydawców Prasy, Związek Gmin Wiejskich RP, Grupa Onet.pl, Gazeta Wyborcza

110

liderów opinii w Krajowym Partnerstwie na rzecz Rozwoju Bibliotek

16

Regionalnych Partnerstw
na rzecz Rozwoju Bibliotek

450

partnerstw lokalnych
utworzonych z inicjatywy bibliotek

18

koordynatorów
wojewódzkich

18

organizacji pozarządowych: Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Fundacja Civis Polonus, Fundacja Ośrodka KARTA, Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Fundacja Nowe Media, Fundacja Rozwoju Dzieci im. J.A.Komeńskiego, Fundacja Szkoła Liderów, Fundacja TUS, Fundacja Wspomagania Wsi, Fundacja Volunteers for Sport, Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie, Stowarzyszenie Architektów Polskich, Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL, Stowarzyszenie ODBLOKUJ, Stowarzyszenie Trenerów Organizacji Pozarządowych STOP, Stowarzyszenie Twórców Grafiki Użytkowej, Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę”

5293

odbiorców 61 wydań
elektronicznego biuletynu

14500

materiałów w mediach

1800

uczestników 5 Ogólnopolskich
Kongresów Bibliotek
Publicznych

1

nagroda Komisji Europejskiej E-inclusion
Award, przyznawana za działania, dzięki
którym więcej ludzi korzysta z nowoczesnych
technologii. Nagrodzona została realizacja
Programu Rozwoju Bibliotek

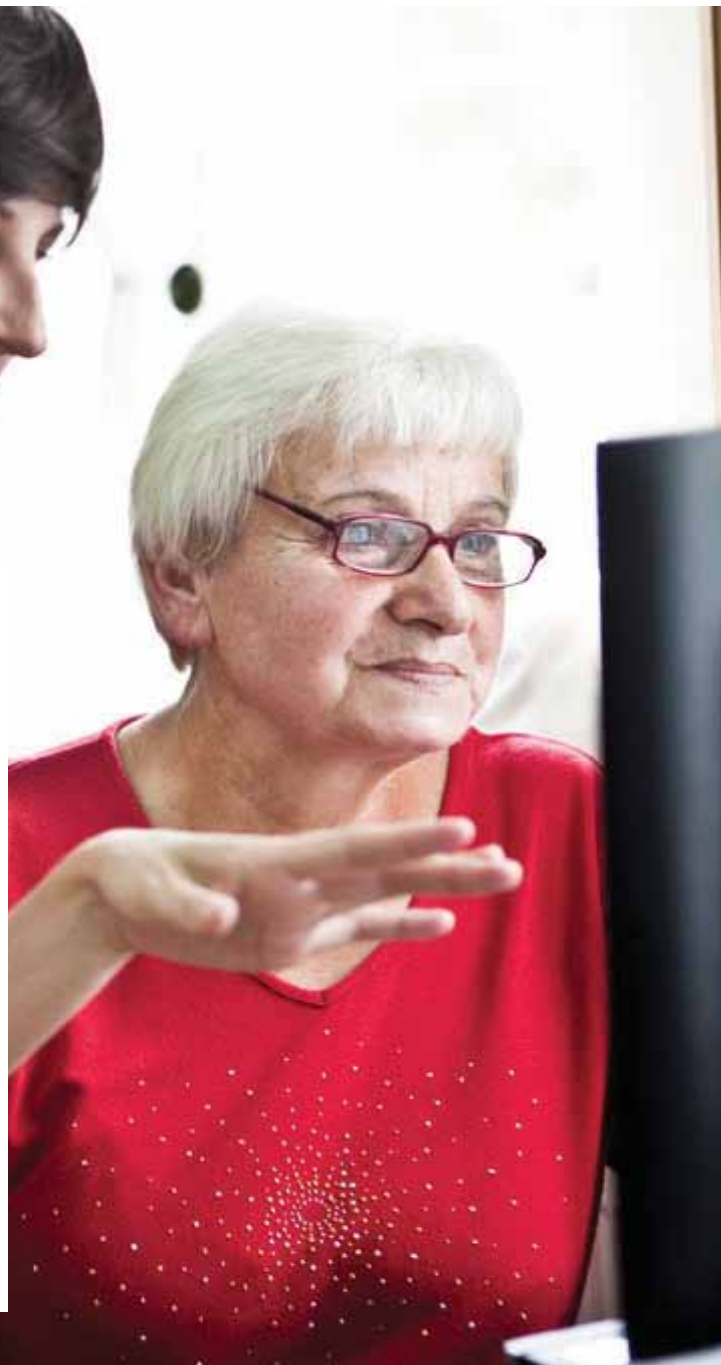
„RUSZYŁ PROGRAM ROZWOJU
BIBLIOTEK. SKROMNA NAZWA
KRYJE WIELKĄ INICJATYWĘ (...)”

EDWIN BENDYK
TYGODNIK „POLITYKA”
MAJ 2009

Nowy sprzęt komputerowy uatrakcyjnił bibliotekę. Mogliśmy rozszerzyć naszą ofertę skierowaną do mieszkańców gminy. Wprowadziliśmy kursy komputerowe dla osób w wieku 50+ „Senior potrafi”, naukę języków obcych w formie e-learningowej dla dzieci i dorosłych. Z komputerów korzystają nie tylko mieszkańcy gminy, ale bardzo często osoby przyjezdne, które już wiedzą, że w bibliotekach jest bezpłatny dostęp do Internetu. Uczniowie, którzy nie mają komputerów w domu, w bibliotece przygotowują się do zajęć szkolnych, opracowują pokazy multimedialne i prezentacje. W najbliższym czasie w naszej bibliotece będzie można korzystać także z tabletów.

GRAŻYNA SZAFRANIAK
DYREKTOR BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ MIASTA I GMINY BARCIN

ŁATWIEJSZY DOSTĘP TECHNOLOGIE W BIBLIOTEKACH

Do bibliotek uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek (PRB) dostarczyliśmy nowoczesny sprzęt: komputery, laptopy, tablety, urządzenia wielofunkcyjne, drukarki, projektory multimedialne oraz cyfrowe aparaty fotograficzne.

Sprzęt i oprogramowanie otrzymały także wszystkie biblioteki wojewódzkie i Biblioteka Narodowa.

Dzięki firmie Orange Polska wszystkie polskie biblioteki publiczne uzyskały możliwość bezpłatnego podłączenia do Internetu i darmowego korzystania z niego przez sześć lat. Program internetyzacji bibliotek to efekt porozumienia pomiędzy Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwem Administracji i Cyfryzacji, Orange Polska i Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Ze wsparcia Orange Polska skorzystało 3500 bibliotek, a jego wartość wyniosła ponad 20 milionów złotych.

Dzięki firmie Microsoft tysiące bibliotek w całym kraju otrzymały bezpłatne oprogramowanie o łącznej wartości prawie 20 milionów dolarów. Oferta objęła blisko 200 produktów Microsoft, w tym najbardziej rozbudowane wersje programów Windows i Office.

Wsparcie Orange Polska i Microsoft pozwoliło bibliotekom uczestniczącym w PRB w pełni wykorzystać sprzęt informatyczny dostarczony w ramach programu.

3396
KOMPUTERÓW
Z OPROGRAMO-
WANIEM

1262
TABLETY

2487
URZĄDZEŃ
WIELO-
FUNKCYJNYCH

706
DRUKAREK A3

430
LAPTOPÓW

430
PROJEKTORÓW
Z EKRANAMI

3808
APARATÓW
FOTOGRAFICZNYCH

ROZWIJANIE KOMPETENCJI PRAKTYCZNE SZKOLENIA

Postawiliśmy na podnoszenie kompetencji bibliotekarek i bibliotekarzy. Przygotowaliśmy rozbudowany program szkoleń o bardzo praktycznym wymiarze. Zajęcia były prowadzone nowoczesnymi metodami warsztatowymi.

DZIESIĘCIODNIOWE WARSZTATY PLANOWANIA ROZWOJU BIBLIOTEKI

Niemal 4000 przeszkolonych osób.

PIĘCIODNIOWE SZKOLENIE INFORMATYCZNE

Ponad 2700 przeszkolonych osób.

TRZYDNIOWE SZKOLENIA SPECJALISTYCZNE

Niemal 3000 przeszkolonych osób. Podczas wyboru szkoleń specjalistycznych bibliotekarze brali pod uwagę planowany kierunek rozwoju biblioteki, wypracowany na podstawie diagnozy potrzeb społeczności podczas warsztatów planowania rozwoju biblioteki.

Zaoferowaliśmy także osiem obszarów specjalizacji obejmujących potrzeby mieszkańców, na które mogą odpowiadać biblioteki:

MIEJSCE PROMOCJI
KULTURY

MIEJSCE
DLA MŁODYCH

WIEDZA NA WYCIĄgniĘCIE
RĘKI – ŁATWY DOSTĘP
DÓ ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH

MULTIMEDIA
I NOWOCZESNA
KOMUNIKACJA

MIEJSCE BEZ BARIER – USŁUGI
DLA SENIORÓW I OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH

PRZESTRZEŃ DLA
MIESZKAŃCÓW
Z INICJATYWĄ

MIEJSCE
DLA OBYWATELI
– E-ADMINISTRACJA

INFORMACJE LOKALNE
– JAK JE ZBIERAĆ
I UPOWSZECHNIAC

Bibliotekarze mogli także wziąć udział w szkoleniach na temat:

RZECZNICTWA

„Docenić bibliotekę. Jak skutecznie prowadzić rzecznictwo?”

PROWADZENIA SPOTKAŃ

„Dobre spotkanie – jak to zrobić?”

ZARZĄDZANIA

„Kieruj w dobrym stylu”.

Ponadto odbyły się **CZTERY EDYCJE SZKOLEŃ TRENERSKICH**, podczas których bibliotekarki i bibliotekarze pogłębiali wiedzę z zakresu metodologii uczenia osób dorosłych. Ponad 50 absolwentów wykorzystuje teraz swoje nowe umiejętności szkoleniowe, będące cennym zasobem dla środowiska bibliotekarskiego.

Wprowadziliśmy nowoczesną formę szkoleń – **WEBINARIA**, interaktywne spotkania online. To znakomity sposób zdobywania nowych informacji bez konieczności ruszania się z biurka. Podczas webinarium uczestnicy są aktywni: mają do dyspozycji czat, swoje opinie mogą również wyrażać za pośrednictwem ankiety lub internetowej tablicy, na której można pisać. Przeprowadziliśmy ponad 60 webinarium poświęconych m.in. komunikacji biblioteki z otoczeniem, systemowi identyfikacji wizualnej biblioteki w przestrzeni gminy, współpracy bibliotek z organizacjami pozarządowymi, kwestiom prawnym i narzędziom informatycznym. Wzięło w nich udział 4600 osób.

Ponadto **KILKANAŚCIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH** wspierało bibliotekarzy we wprowadzaniu nowych usług dla mieszkańców w takich obszarach, jak: praca i kariera, sprawy obywatelskie, finanse osobiste, zdrowy tryb życia. Dzięki temu nastąpił transfer wiedzy z doświadczonych organizacji do bibliotek. Jednocześnie organizacje trzeciego sektora przekonały się, jak duży jest potencjał współpracy z siecią placówek bibliotecznych.

Biblioteki ze wsparciem zewnętrznych ekspertów tworzyły także **PARTNERSTWA LOKALNE**, starając się wyjść poza grupę tradycyjnych organizacji i instytucji, z którymi współpracują, i włączyć przedstawicieli różnych sektorów, określając cele oraz konkretne zadania lub problemy, którymi zajmie się partnerstwo.

Z naszej biblioteki w warsztatach uczestniczy dziewięć osób. Na warsztatach otrzymujemy wiele praktycznych informacji, dla mnie jednak najważniejsze było swego rodzaju odkrycie, że w naszej pracy musimy pamiętać nie tylko o użytkownikach bibliotek, ale też o osobach, które do biblioteki w ogóle nie przychodzą. To one właśnie są dla nas największym wyzwaniem. To, że jest budynek i napis na drzwiach „biblioteka” i czytelnicy w środku to za mało. W ten sposób nie przyciągniemy nowych użytkowników. Musimy więc podejmować szereg działań, wyjść na zewnątrz – poza mury biblioteki, aby zachęcać więcej osób do jej odwiedzenia. W ten sposób mieszkańcy będą mieli szansę dowiedzieć się, ile ciekawych projektów realizujemy i że biblioteka to nie tylko miejsce, które mogą traktować jak wypożyczalnię książek. A teraz dzięki warsztatom mamy wiedzę i nowe pomysły, jak to zrobić.

Dorota Olejnik

*Dyrektor Biblioteki Publicznej
w Grodzisku Mazowieckim
(wypowiedź z 2010 roku)*

WZMOCNIENIE SYSTEMU BIBLIOTECZNEGO

Ważnym elementem naszego programu było wspieranie różnych instytucji świata bibliotecznego: wojewódzkich bibliotek publicznych, Biblioteki Narodowej i Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Dobra współpraca z bibliotekami wojewódzkimi pozwoliła na powołanie zespołu 18 regionalnych koordynatorów PRB, którzy m.in. wspierali rekrutację uczestników programu i organizowali regionalne konferencje. Do bibliotek wojewódzkich dostarczyliśmy sprzęt informatyczny, doposażając w ten sposób ich laboratoria edukacyjne i rozszerzając możliwości organizowania praktycznych szkoleń dla placówek gminnych. Dodatkowo pracownicy bibliotek wojewódzkich wzięli udział w wartościowych szkoleniach zawodowych.

Biblioteka Narodowa otrzymała grant na organizację kursów rozwoju zawodowego bibliotekarzy oraz zakup sprzętu, a Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich dzięki naszej dotacji m.in. opracowało strategię rozwoju, unowocześniło swój portal www.sbp.pl oraz przygotowało standardy mierzenia efektywności działalności bibliotek.

Prowadziliśmy wiele działań wspierających środowiskową integrację i wymianę doświadczeń: biblioteki gminne łączyły się w partnerstwa już na etapie aplikowania do PRB, a następnie otrzymywały mikrogranty na lokalne spotkania, podczas których wymieniały się wiedzą uzyskaną na szkoleniach. Także ogólnopolskie kongresy bibliotek publicznych, doroczne konferencje regionalne we wszystkich województwach, program polskich wizyt studyjnych prowadzony przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz wspólne wyjazdy zagraniczne znacząco przyczyniły się do integracji bibliotekarzy.

Z myślą o wymianie doświadczeń uruchomiliśmy również inicjatywę LABiB – sieć współpracy skupiającą bibliotekarzy, animatorów, trenerów oraz inne osoby aktywne lokalnie, które angażują biblioteki w swoje działania. Uczestnicy LABiB dzielą się wiedzą i pomysłami zarówno podczas regularnych warsztatowych spotkań, jak i za pośrednictwem społecznościowego portalu labib.pl. Portal gromadzi praktyczną wiedzę – gotowe do wykorzystania opisy zrealizowanych projektów bibliotecznych oraz pomysły na nowe działania. Daje także możliwość podzielenia się własnym doświadczeniem lub przedyskutowania ważnego lub trudnego tematu. W lutym 2015 roku było na nim zarejestrowanych 1840 osób, które zamieściły ponad 400 inspiracji. Jest otwarty dla wszystkich zainteresowanych.

WWW.SBP.PL

WWW.LABIB.PL

W ramach programu powstały publikacje mające inspirować oraz skłaniać do refleksji i dyskusji całe środowisko bibliotekarskie:

„SCENARIUSZE PRZYSZŁOŚCI BIBLIOTEK” prezentują możliwe kierunki rozwoju bibliotek wypracowane przez grupę ekspertów na podstawie metody foresight;

„BIBLIOTEKA Z WIZJĄ. PROPOZYCJA DZIAŁANIA BIBLIOTEKI W MAŁEJ MIEJSCOWOŚCI” zawiera zbiór pomysłów, które można wykorzystać podczas planowania rozwoju bibliotek w małych miejscowościach;

„PARTNERSTWA DLA BIBLIOTEK” to zbiór materiałów informacyjnych i edukacyjnych opracowany przez ekspertów Stowarzyszenia Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL na temat tworzenia partnerstw lokalnych, opisujący rolę biblioteki oraz pokazujący dobre przykłady z kraju i z zagranicy;

„KSZTAŁCENIE BIBLIOTEKARZY NA POTRZEBY ŚRODOWISK LOKALNYCH. PROGRAMY KSZTAŁCENIA UNIWERSYTECKIEGO” przygotowane we współpracy z Oddziałem Warszawskim Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego. Publikacja jest poświęcona zagadnieniom akademickiego kształcenia bibliotekarzy pracujących bądź zamierzających pracować w bibliotekach gminnych;

„MAŁE POMYSŁY NA WIELKIE ZMIANY” to broszura przygotowana wspólnie ze Stowarzyszeniem Architektów Polskich, zawierająca porady i wskazówki dotyczące aranżacji przestrzeni w bibliotekach;

„BIBLIOTEKA – DOBRE MIEJSCE. PORADNIK ARCHITEKTONICZNY DLA BIBLIOTEK” został wydany wspólnie z Instytutem Książki, jego celem jest pomoc osobom planującym lub prowadzącym remont, przebudowę lub budowę siedzib bibliotek publicznych.

SCENARIUSZE
PRZYSZŁOŚCI
BIBLIOTEK

MAŁE POMYSŁY
NA WIELKIE ZMIANY

BIBLIOTEKA
– DOBRE MIEJSCE

KAMPANIE INFORMACYJNE I PROMOCYJNE

Biblioteka to miejsce bezpieczne, przyjazne, nowoczesne.
Otwarte dla wszystkich.

2010: KAMPANIA SPOŁECZNA „SPOTKAJMY SIĘ W BIBLIOTECE”

SPOTY W TELEWIZJI
emitowane przez sześć
tygodni w siedmiu
stacjach telewizyjnych.

**TAKIE AUTOBUSY PRZEZ TRZY MIESIĄCE
PRZEMIERZAŁY CAŁĄ POLSKĘ,** docierając
do najmniejszych miejscowości,
w których znajdują się biblioteki.

**PONAD 1000 INTERNAUTÓW OPISAŁO W RAMACH KONKURSU SWOJE
WYMARZONE SPOTKANIE W BIBLIOTECE.** Jednym z nich był pięcioletni
Mikuś z Trzebini, który marzył o poznaniu prawdziwego astronauty.

Marzenia się spełniają. Kilka miesięcy później w bibliotece Mikuś
spotkał amerykańskiego astronautę dr. Stephena K. Robinsona,
który przyjechał do Polski na zaproszenie Ambasady Stanów
Zjednoczonych i Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.
A dzięki trzebińskiej firmie w miejscowej bibliotece stanął
piękny statek kosmiczny.

5 OGÓLNOPOLSKICH KONGRESÓW BIBLIOTEK PUBLICZNYCH

1800
UCZESTNIKÓW

173
WARSZTATY
I PREZENTACJE

PONAD 200
PROWADZĄCYCH
I PRELEGENTÓW

Było świetnie. Pomysły wykorzystuję. Utrzymuję kontakty. Czuję się dowartościowana.

UCZESTNICZKA
KONGRESU 2012

Analizując przekazy medialne na temat bibliotek, dostrzegliśmy następujący proces zmiany:

ROK 2008

Biblioteka w przekazach medialnych to część lokalnego pejzażu, która „jest i być musi”, ma różne trudności, nie jest priorytetem dla lokalnych władz. Opisy dziennikarskie często koncentrują się na niedostatkach w tym, jak biblioteka wygląda, jak jest wyposażona, jakie usługi proponuje.

ROK 2011

Biblioteka staje się miejscem, z którym wiąże się duże nadzieje na przyszłość, na zmianę. Biblioteki przechodzą remonty, otrzymują sprzęt komputerowy, udostępniają Internet, a bibliotekarki i bibliotekarze wychodzą z cienia.

ROK 2013

W bibliotece można ciekawie spędzić czas, a dzieci, młodzież i seniorzy znajdują tu wiele atrakcji. Dyskutuje się o przyszłości biblioteki i jej roli w rozwoju społeczności.

MIEJSCE CZYTANIA, MIEJSCE DZIAŁANIA

Wystawa zainaugurowana w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie była prezentowana w wielu bibliotekach w całej Polsce.

Klucza do organizacji naszej akcji szukaliśmy w samej bibliotece, w jej przestrzeni, sposobie działania, rytmie życia. Wiemy, że BUW jest miejscem szczególnym, wręcz kultowym. Staliśmy się więc pokazać jego magię, jednocześnie wierząc, że ma ją każda, nawet najmniejsza biblioteka.

MAGDA KUBECKA
FRSI

”

WWW.BIBLIOTEKI.ORG

portal prezentujący ważne i ciekawe informacje ze świata bibliotecznego, dobre praktyki, działalność bibliotek;
43701 użytkowników,
358 885 odsłon
(dane za rok 2014)

BIULETYN
ponad 5200
subskrybentów, 16 wersji
regionalnych, 61 wydań

DLA MNIE PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK TO najważniejszy program wsparcia bibliotek w Polsce finansowany z pieniędzy niepublicznych i jednocześnie partnerski program Biblioteki+, działań na rzecz bibliotek realizowanych przez Instytut Książki. Projekty realizowane w ramach PRB w dużym stopniu przyczyniły się do rozwoju bibliotek gminnych w Polsce.

Oprócz dwóch najważniejszych zadań, jakie od początku stawiała przed sobą Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, a więc komputeryzacji i szkolenia bibliotekarzy, za sukces PRB uważam pomoc w zmianie sposobu myślenia o bibliotekach wśród Polaków. Biblioteka przestała się już kojarzyć z wysłużonymi metalowymi regałami i nieśmiertelną paprotką, a zaczyna być synonimem nowoczesnej, przyjaznej dla odbiorcy, profesjonalnej instytucji kultury, w której każdy – bez względu na wiek i zamożność – ma dostęp do wartościowej literatury i nowych technologii.

Cieszę się, że przez wszystkie lata trwania Programu Rozwoju Bibliotek mogłem jako dyrektor Instytutu Książki z bliska oglądać jego rezultaty. Był to niezwykle twórczy okres wzajemnych inspiracji i dobrej współpracy. To, co udało się wówczas zrobić, będzie jeszcze długo przynosiło owoce.

GRZEGORZ GAUDEN
DYREKTOR INSTYTUTU KSIĄŻKI

AKTYWIZACJA

Otwartość, zaangażowanie i energia bibliotekarek i bibliotekarzy, a przede wszystkim chęć i gotowość do wprowadzania zmian, były dla nas ogromną motywacją do stałego poszukiwania i podsuwania im nowych propozycji, tworzenia ciekawych projektów i kampanii z zaangażowaniem partnerów z różnych środowisk.

Potencjał bibliotek stawał się coraz bardziej widoczny dla wielu instytucji, organizacji i firm, które z udziałem FRSI nawiązały z bibliotekami owocną współpracę.

O FINANSACH... W BIBLIOTECE

Projekt realizowany z Narodowym Bankiem Polskim w ramach programu edukacji ekonomicznej, dzięki któremu 6450 seniorów w ponad 270 bibliotekach nauczyło się poruszać w świecie finansów i korzystać z bankowości elektronicznej.

ROZPRACUJ TO Z BIBLIOTEKĄ

Przy wsparciu sieci Fundacji Społeczeństwa Otwartego (Open Society Foundations) kilkadziesiąt bibliotek z województw: łódzkiego, mazowieckiego i świętokrzyskiego, zostało przygotowanych do pomocy osobom poszukującym pracy lub chcącym ją zmienić.

BIBLIOTEKA MIEJSCEM SPOTKAŃ WIELU KULTUR

Projekt finansowany m.in. z funduszy EOG, zrealizowany we współpracy z bibliotekami norweskimi, pozwolił na wypracowanie modelu biblioteki integrującej lokalną, różnorodną społeczność oraz przygotowanie bibliotekarzy do prowadzenia działań wielokulturowych.

LINK DO PRZYSZŁOŚCI. MŁODZI, INTERNET, KARIERA

Dzięki wsparciu firmy Microsoft (inicjatywa YouthSpark) ponad 21000 młodych ludzi z małych miejscowości wzięło udział w organizowanych w bibliotekach spotkaniach z młodymi profesjonalistami – inspirującymi, przedsiębiorczymi osobami pracującymi w zawodach przyszłości, w których ważną rolę odgrywają nowoczesne technologie.

INNE KAMPANIE: Biblioteka – miejsce bezpiecznego Internetu, REDakcja, Wolność: czujesz to?, Wielokulturowość – jestem na tak!, Biblioteki to miejsca przyjazne sztabom WOŚP, Czarna książka kolorów, Milion przygód z książką.

MEGAMATMA®

FUNENGLISH W BIBLIOTECE

Dzięki firmie Funmedia wszystkie biblioteki publiczne w Polsce mogły uzyskać bezpłatny dostęp do e-learningowych kursów języka angielskiego i oferować je swoim użytkownikom – dzieciom i dorosłym. Z tej możliwości skorzystały 1273 biblioteki.

MEGAMATMA UCZY W BIBLIOTECE

Firma MegaWiedza zaoferowała wszystkim bibliotekom publicznym w Polsce bezpłatny dostęp do platformy MegaMatma zawierającej wiedzę z matematyki przydatną użytkownikom bibliotek niezależnie od wieku i wykształcenia.

ameryka @twojej bibliotece®

AMERYKA W TWOJEJ BIBLIOTECE

W ramach programu Ambasady Stanów Zjednoczonych Ameryki w siedmiu bibliotekach powstały centra „Ameryka w twojej bibliotece” dysponujące zbiorem książek w języku angielskim i innymi materiałami poświęconymi Stanom Zjednoczonym, a także dostępem do internetowych baz danych zawierających wiele wartościowych pozycji.

CYBERNAWIGATORZY

Projekt zrealizowany we współpracy z Ambasadą Stanów Zjednoczonych Ameryki pozwolił wypracować nową usługę polegającą na edukacji osób wykluczonych cyfrowo (szkolenia, indywidualne konsultacje, doradztwo) i pomocy w korzystaniu z komputera i Internetu.

TYDZIEŃ Z INTERNETEM

Doroczna europejska kampania zachęcająca ludzi do korzystania z Internetu, w Polsce koordynowana przez FRIS. W latach 2011-2014 zaangażowało się w nią ponad 1300 instytucji (przede wszystkim biblioteki), organizując spotkania z udziałem ponad 37000 ludzi, którzy często po raz pierwszy odkrywali wirtualny świat i poznawali praktyczne zastosowania Internetu.

KIERUNEK: BIBLIOTEKA

We współpracy ze Stowarzyszeniem Twórców Grafiki Użytkowej powstał system identyfikacji wizualnej dla bibliotek: logo, czcionki, kierunkowskazy, tablice informacyjne, szablony dokumentów, plakaty, naklejki, gadżety, a nawet szablony strony internetowej. Z wszystkich tych projektów biblioteki mogą korzystać bezpłatnie.

FRIS jest także partnerem, a PAFW – fundatorem nagród **W KONKURSIE IM. OLGI ROK**, w ramach którego aktywne bibliotekarki mogą ubiegać się o nagrodę finansową przeznaczoną na rozwój osobisty.

DLA MNIE PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK TO inicjatywa, która otworzyła nowy rozdział w historii bibliotek publicznych w Polsce – rozdział bardzo ważny, ponieważ wpływający nie tylko na same biblioteki, ale także na ich użytkowników.

Domy książki, otwierając się na Internet i nowe technologie, poszerzyły spectrum dostępu do informacji, tworząc jeszcze bardziej przyjazną przestrzeń wymiany doświadczeń i wiedzy dla swoich czytelników. Ale nie tylko wyposażenie i sprzęt czynią z dzisiejszych bibliotek nowoczesne centra kultury i edukacji. To przede wszystkim ludzie! Bibliotekarki i bibliotekarze, którzy wykazali gotowość, odwagę na zmiany i wspólnie z nami podjęli tę inicjatywę. To oni, przekształcając placówki, nabywając nowe kompetencje, oddziałują także na czytelników. Jakże często stają się bezcennym wsparciem i ich cyfrowymi przewodnikami, co tworzy nową jakość relacji w lokalnej społeczności i znacząco podnosi umiejętności społeczne i cyfrowe ludzi.

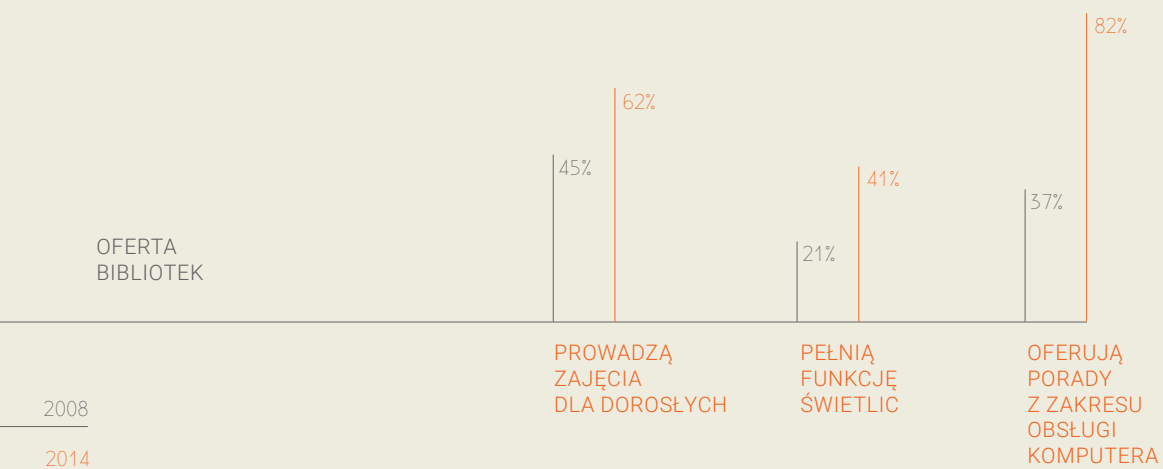
Cieszę się i jestem dumna, że Fundacja Orange uczestniczyła w pisaniu tej przełomowej opowieści na kartach bibliotecznej historii Polski. Jestem przekonana, że kolejne rozdziały tworzone przez biblioteki będą pełną sukcesów kontynuacją tego, co wspólnie zaczęliśmy. Dziękuję.

JADWIGA CZARTORYSKA
PREZES FUNDACJI ORANGE

CO SIĘ ZMIENIŁO
W BIBLIOTEKACH?

W 2008 roku aż 40% bibliotek w małych miejscowościach nie miało komputerów do publicznego użytku. Połączenie internetowe było często bardzo słabej jakości. Poważnym problemem były krótkie godziny otwarcia: blisko 1/3 placówek była otwarta krócej niż cztery godziny dziennie. Tylko 33% bibliotek regularnie prowadziło zajęcia dla dzieci i młodzieży, jedynie 17% oferowało kursy komputerowe. 37% placówek głównych i 58% filii nie prowadziło żadnej innej działalności poza wypożyczaniem książek. Tylko 9% bibliotek współpracowało z lokalnymi instytucjami i stowarzyszeniami.

Co roku w bibliotekach odbywa się 400 000 wydarzeń i zajęć, w których uczestniczy 6,7 miliona osób.

WZROST LICZBY ZAJĘĆ W JEDNEJ BIBLIOTECE W LATACH 2010 – 2012

+16%

+23%

CAŁA
POLSKA

PRB

Biblioteki powiększają powierzchnię użytkową, są dłużej otwarte – coraz częściej także w soboty, są też nieco lepiej finansowane przez swoje samorządy.

WZROST WYDATKÓW Z BUDŻETU GMINY NA BIBLIOTEKI W LATACH 2009 – 2012

+9%

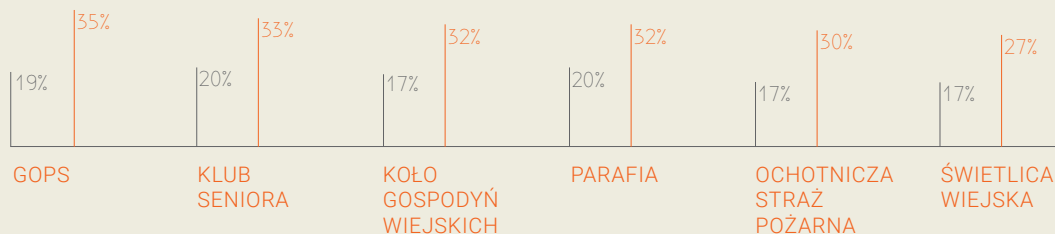
+17%

CAŁA
POLSKA

PRB

Znacznie wzrosła aktywność bibliotek w zakresie współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi na terenie gminy. Poza tradycyjną współpracą ze szkołami, przedszkolami i domami kultury biblioteki częściej podejmują wspólne działania z klubami seniora, ośrodkami pomocy społecznej oraz kołami gospodyń wiejskich.

PARTNERZY BIBLIOTEK W LATACH 2008 – 2012

2008

2014

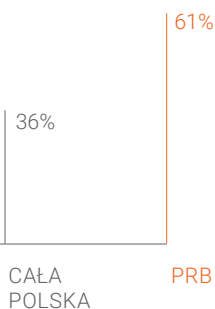

ROLA TECHNOLOGII

Biblioteki udostępniają użytkownikom komputery podłączone do Internetu, coraz częściej pozwalają też na korzystanie z bibliotecznego Internetu na prywatnym sprzęcie. W bibliotekach prowadzone są kursy komputerowe.

Nowoczesne technologie zmieniają sposób pracy z książkami – bibliotekarze prowadzą ewidencję elektroniczną czytelników i zbiorów oraz umożliwiają zdalny dostęp do katalogów swoich bibliotek. Ponadto korzystają z elektronicznych sposobów komunikacji z otoczeniem: portali społecznościowych, komunikatorów i czatów. Oferują też swoim użytkownikom różne formy e-kształcenia.

WZROST LICZBY
KOMPUTERÓW Z INTERNETEM
W LATACH 2009 – 2012

Pan Janusz – emeryt, który uczęszczał u nas na indywidualne lekcje z komputerem – podczas zajęć nauczył się biegle obsługiwać pocztę elektroniczną oraz Skype i komunikator GG. Dzięki temu może bezpłatnie każdego dnia kontaktować się z córką i wnukami, którzy obecnie przebywają w USA. Zawsze powtarza, że dzięki bibliotece pokonał tysiące kilometrów i nie jest już samotny, nie tęskni za rodziną. Systematycznie korzysta z czytelnicy. Miesiąc temu zakupił laptop oraz Internet. Obecnie uczy się w bibliotece, jak go obsługiwać.

WYPOWIEDŹ BIBLIOTEKARKI

”

DZIAŁANIA ANIMACYJNE

Bibliotekarze nie postrzegają swojej pracy wyłącznie przez pryzmat czytelnictwa – wzbogacają ofertę biblioteki o działania z obszaru animacji społecznej.

Organizują wydarzenia atrakcyjne nie tylko dla wielbicieli książek: wystawy, pokazy filmów, turnieje gier planszowych, zajęcia jogi i warsztaty teatralne, po to by mieszkańcy małych miejscowości mogli wspólnie i twórczo spędzać czas, rozwijać swoje pasje i nawzajem się inspirować.

WYSTAWY

KONSULTACJE
SPOŁECZNE

GRY
PLANSZOWE
I RPG

POKAZY
FILMÓW

DYSKUSJE
O FILMACH
I KSIĄŻKACH

WARSZTATY
RĘKODZIEŁA

WYCIECZKI

NORDIC
WALKING

WARSZTATY
TEATRALNE

SPOTKANIA
Z PISARZAMI

KONKURSY

To młoda osoba, ucząca się. Ma dostęp do nowoczesnych programów komputerowych, skorzystała z warsztatów teatralnych, gdzie poznała tajniki aktorskie, brała udział w przedstawieniu dla całej podstawówki. W kąciuku dla młodych gra z rówieśnikami w gry planszowe, ma dostęp do ciekawej literatury o teatrze, rozwinęła swoje zdolności, pokonała nieśmiałość, uwierzyła w siebie.

WYPOWIEDŹ BIBLIOTEKARKI

”

Dziewczynka o imieniu Eliza, nieśmiała i raczej bez koleżanek, która ma problemy z nadwagą, założyła, dobierając grupę koleżanek i kolegów bloga Król Maciuś Pierwszy. Zyskała dzięki temu uznanie i wspólnie z tą grupą spotyka się w bibliotece raz w tygodniu, bawiąc się w teatr, pisząc posty, organizując teatrzyk (improvizując), ogłaszając konkursy.

WYPOWIEDŹ BIBLIOTEKARKI

”

OFERTA EDUKACYJNA

W bibliotekach coraz częściej można skorzystać z różnych form zajęć edukacyjnych: kursów komputerowych, cyfrowej obróbki zdjęć, obsługi bankowości internetowej oraz zdalnej nauki języka angielskiego lub matematyki.

SZKOLENIA
Z OBSŁUGI
KOMPUTERA

ZAJĘCIA
Z BEZPIECZEŃSTWA
W INTERNECIE

SZKOLENIA
Z UDZIELANIA
PIERWSZEJ
POMOCY

EDUKACJA
FINANSOWA

NAUKA
JĘZYKA
ANGIELSKIEGO

PORADY
DLA OSÓB
POSZUKUJĄCYCH
PRACY

KURS
WIZAŻU

SPOTKANIA
Z DIETETYCZKĄ

ZAJĘCIA
FOTOGRAFICZNE

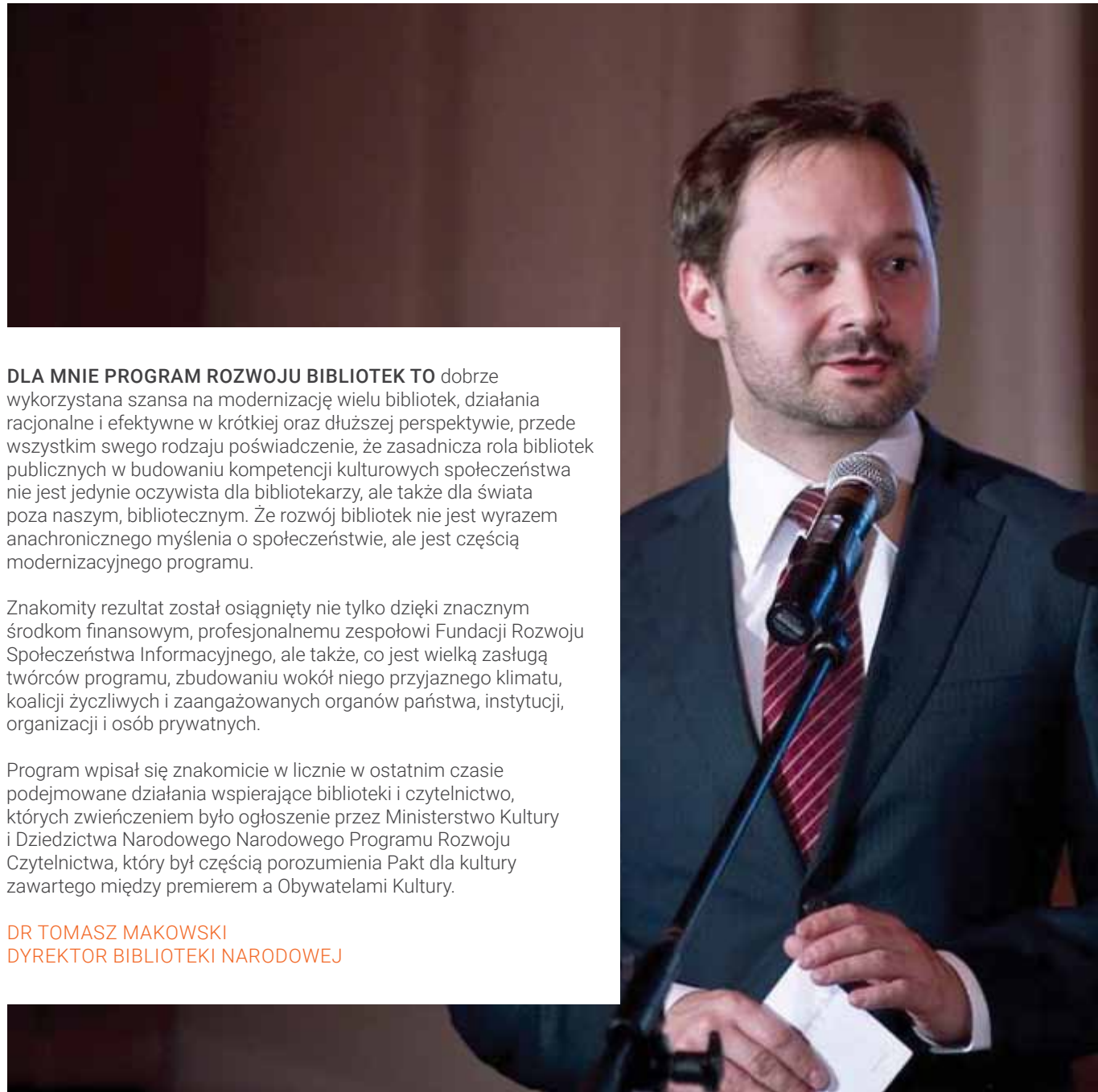

POMOC
W NAUCE
PRZEDMIOTÓW
SZKOLNYCH

Starsza pani samotnie prowadząca gospodarstwo rolne, w domu brak jakiegokolwiek sprzętu elektronicznego, korzysta tylko z radia. Dzięki zajęciom z obsługi komputera i Internetu dla seniorów nauczyła się obsługiwać komputer i Internet. W chwili obecnej sama szuka w Internecie wszystkich potrzebnych jej informacji, zdarza się, że robi zakupy i koresponduje przez Internet. W bibliotece znalazła przyjaciół, ma możliwość obejrzenia programu TV. Interesuje się uprawą roślin, hodowlą zwierząt, zasobami Ziemi i klimatem, korzysta z księgozbioru o tej tematyce. Uczestniczy w imprezach organizowanych przez bibliotekę.

WYPowiedź bibliotekarki

”

DLA MNIE PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK TO dobrze wykorzystana szansa na modernizację wielu bibliotek, działania racjonalne i efektywne w krótkiej oraz dłuższej perspektywie, przede wszystkim swego rodzaju poświadczenie, że zasadnicza rola bibliotek publicznych w budowaniu kompetencji kulturowych społeczeństwa nie jest jedynie oczywista dla bibliotekarzy, ale także dla świata poza naszym, bibliotecznym. Że rozwój bibliotek nie jest wyrazem anachronicznego myślenia o społeczeństwie, ale jest częścią modernizacyjnego programu.

Znakomity rezultat został osiągnięty nie tylko dzięki znacznym środkom finansowym, profesjonalnemu zespołowi Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, ale także, co jest wielką zasługą twórców programu, zbudowaniu wokół niego przyjaznego klimatu, koalicji życzliwych i zaangażowanych organów państwa, instytucji, organizacji i osób prywatnych.

Program wpisał się znakomicie w licznie w ostatnim czasie podejmowane działania wspierające biblioteki i czytelnictwo, których zwieńczeniem było ogłoszenie przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa, który był częścią porozumienia Pakt dla kultury zawartego między premierem a Obywatelami Kultury.

DR TOMASZ MAKOWSKI
DYREKTOR BIBLIOTEKI NARODOWEJ

BIBLIOTEKI

PEŁNE

LUDZI

KTO PRZYCHODZI DO BIBLIOTEK?

TYPOWI UŻYTKOWNICY

Biblioteki są najczęściej odwiedzane przez dzieci, młodzież szkolną oraz osoby powyżej 55. roku życia. W latach 2008-2012 udział dojrzałych osób wśród użytkowników bibliotek podwoił się. Przychodzi też więcej osób niepracujących i dzieci z gorzej sytuowanych rodzin.

Poniżej przedstawiamy profile użytkowników stworzone przez badaczy pracujących w ramach PRB po to, by pokazać, jakie osoby najczęściej odwiedzają biblioteki i co w nich robią. Nie są to opisy autentycznych postaci, ale kompilacje sylwetek różnych ludzi, których badacze spotkali w bibliotekach podczas badań terenowych.

AKTYWNA SENIORKA

Przez całe życie aktywna zawodowo, po przejściu na emeryturę poczuła się samotna i nikomu niepotrzebna. W bibliotece odnalazła miejsce dla siebie: nauczyła się obsługiwać komputer, regularnie spotyka się z paniami w swoim wieku tworzącymi koło gospodyń wiejskich, często zagląda do biblioteki, po prostu żeby porozmawiać z panią bibliotekarką.

ŚWIEŻO UPIECZONA MAMA

Spędzająca większość czasu w domu z małym dzieckiem, przytłoczona codziennymi obowiązkami, niemająca z kim porozmawiać. W bibliotece spotkała inne mamy z dziećmi, bierze udział w różnych zajęciach.

UCZEŃ Z POBLISKIEJ SZKOŁY

Tuż przed maturą, interesuje się lotnictwem i samochodami, a jego wielkim marzeniem jest dostanie się na politechnikę. Do filii bibliotecznej niedaleko domu zagląda często, spotyka się tu z kolegami, żeby pograć w gry online albo odrabiać lekcje, bo ma tu spokój i dostęp do książek.

CHŁOPAK Z SĄSIEDZTWA

Ma dziesięć lat, niedawno się przeprowadził, bo tata znalazł tu pracę. Ma czworo rodzeństwa, mama nie pracuje i w jego rodzinie często brakuje pieniędzy na podręczniki i przybory szkolne. Ciągle jeszcze czuje się obcy. Przychodzi do biblioteki pograć na komputerze, przyłącza się do zajęć z angielskiego lub warsztatów teatralnych. Chciałby zostać aktorem.

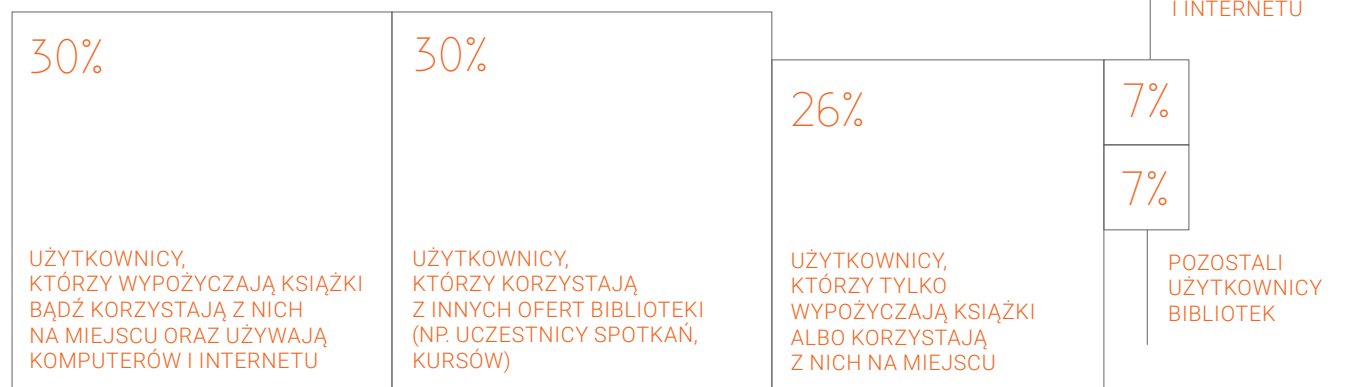
CO LUDZIE ROBIĄ W BIBLIOTEKACH?

W 2008 roku 91% osób przychodzących do biblioteki wypożyczało książki i czasopisma, 31% korzystało z Internetu, a 12% brało udział w organizowanych tu spotkaniach i zajęciach.

Po sześciu latach zmniejszyła się liczba osób, które korzystają tylko z tradycyjnych usług biblioteki. Coraz częściej przychodzą tu, żeby użyć komputera, ksero czy drukarki. Uczestniczą w różnych wydarzeniach, spotkaniach i szkoleniach.

UŻYTKOWNICY,
KTÓRZY KORZYSTAJĄ
Z RÓŻNYCH USŁUG
Z OFERTY BIBLIOTEKI

WSZYSCY UŻYTKOWNICY
BIBLIOTEK, WSIE I MIASTA
DO 20 TYS. MIESZKAŃCÓW

CO UŻYTKOWNICY
ROBIĄ
W BIBLIOTECE?

WSZYSCY
UŻYTKOWNICY
BIBLIOTEK,
WSIE I MIASTA
DO 20 TYS.
MIESZKAŃCÓW

WYPOŻYCZAŁEM, ODDAWAŁEM,
PRZEDŁUŻAŁEM WYPOŻYCZENIE
KSIĄŻEK LUB INNYCH MATERIAŁÓW

62%

PRZEGLĄDAŁEM ALBO CZYTAŁEM
W CZYTELNI KSIĄŻKI
LUB CZASOPISMA

57%

UŻYWAŁEM
KSERO/DRUKARKI

44%

UŻYWAŁEM KOMPUTERA (NP. EDYTORA
TEKSTU, ARKUSZA KALKULACYJNEGO,
BAZ DANYCH I INNYCH)

40%

KORZYSTAŁEM Z DOSTĘPU
DO INTERNETU NA KOMPUTERZE
BIBLIOTEKI ALBO WŁASNYM

30%

OBEJRZAŁEM WYSTAWĘ,
UCZESTNICZYŁEM W SPOTKANIU
ALBO INNYM WYDARZENIU

24%

UŻYWAŁEM INNYCH UDOGODNIENÍ,
TAKICH JAK KAWIARNIA,
TOALETA, SKLEP

19%

OTRZYMAŁEM INDYWIDUALNĄ PORADĘ,
JAK ZNALEZĆ COŚ W INTERNECIE
ALBO JAK UŻYWAĆ KOMPUTERA

12%

OSOBIŚCIE
UCZESTNICZYŁEM
W KURSIE LUB SZKOLENIU

8%

PRACOWAŁEM W BIBLIOTECE
JAKO WOLONTARIUSZ

3%

MIEJSCE SPOTKAŃ

Biblioteki w coraz większym stopniu pełnią w swoich miejscowościach funkcję trzeciego miejsca – przyjaznego, otwartego dla wszystkich, łączącego w sobie zalety przestrzeni prywatnej i publicznej.

Zawsze można tu przyjść, rozwijać kontakty z innymi – spotkać znajomych, poznać nowe osoby. Ludzie tak opisują biblioteki:

DOBRE MIEJSCE

BEZPIECZNE

KAŻDY ZNAJDZIE TU COŚ DLA SIEBIE

OTWARTE DLA WSZYSTKICH

BEZPŁATNE

Z RODZINNĄ ATMOSFERĄ

PRZYJAZNE

MAM TU POCZUCIE BYCIA U SIEBIE

*My przy okazji książki wypożyczamy,
jak tu wyszywać przychodzimy,
ale to nie o książki chodzi,
bo najważniejsze jest to,
że się spotykamy, że jest miejsce,
gdzie można się spotkać,
porozmawiać zawsze.*

50-LETNIA UCZESTNICZKA
WARSZTATÓW HAFCIARSKICH

BIBLIOTEKA JAKO MIEJSCE*

*SUMA ODPOWIEDZI
„ZGADZAM SIĘ”
I „ZDECYDOWANIE
SIĘ ZGADZAM”

WSZYSCY UŻYTKOWNICY
BIBLIOTEK, WSIE I MIASTA
DO 20 TYS. MIESZKAŃCÓW

DZIĘKI BIBLIOTECE JEST MIEJSCE,
DO KTÓREGO ZAWSZE MOŻNA PÓJŚĆ,
JEST TAM CIEPŁO I SUCHO

89%

DZIĘKI BIBLIOTECE
SPOTYKAM ZNAJOMYCH,
SĄSIADÓW

72%

DZIĘKI BIBLIOTECE
POZNAJĘ
NOWYCH LUDZI

63%

DZIĘKI BIBLIOTECE
MAM MIEJSCE, GDZIE MOGĘ
ZAJĄĆ SIĘ PRACĄ

45%

DZIĘKI BIBLIOTECE
JEST MIEJSCE, W KTÓRYM
KTOŚ ZAJMIE SIĘ MOIM DZIECKIEM

27%

TECHNOLOGIE

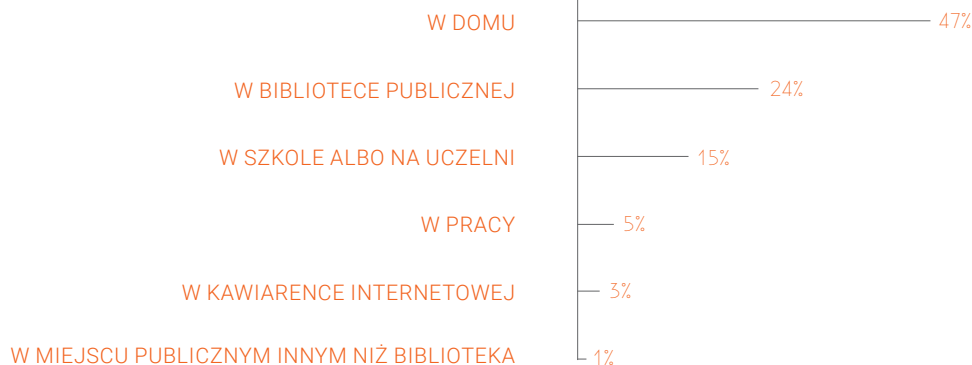
W małych miejscowościach biblioteka to niejednokrotnie jedyne miejsce, gdzie można za darmo skorzystać z Internetu, skanera czy drukarki. Bardzo wiele osób, zwłaszcza starszych, po raz pierwszy zetknęło się z komputerem właśnie w bibliotece.

Komputery i Internet najczęściej są tu wykorzystywane do sprawdzenia wiadomości z kraju i ze świata, komunikowania się ze znajomymi i rodziną, tworzenia treści online, szukania informacji dotyczących usług publicznych oraz robienia zakupów.

W bibliotekach można nie tylko nauczyć się obsługi komputera, ale także rozwijać swoje umiejętności technologiczne. Najczęściej użytkownicy bibliotek uczą się korzystania ze stron internetowych i wyszukiwarek, poczty elektronicznej, pakietów biurowych czy z różnych usług online, takich jak bankowość elektroniczna i zakupy.

MIEJSCE PIERWSZEGO KONTAKTU Z INTERNETEM

UŻYTKOWNICY INTERNETU W BIBLIOTECE. WSIE I MIASTA DO 20 TYS. MIESZKAŃCÓW

O kursie komputerowym dowiedziałam się przypadkowo, czytając ogłoszenie na drzwiach biblioteki. Na pierwsze spotkanie szłam z duszą na ramieniu. W głowie kłębiły mi się myśli: „już nie mam tak sprawnego umysłu”, „zbaşnię się!”. Mijały tygodnie, a ja z coraz większym zapałem biegałam na szkolenie. Kurs ukończyłam z końcem czerwca. Tuż przed zakończeniem roku szkolnego samodzielnie wypisałam dyplomy i podziękowania moim uczniom. W dowolnej chwili zaglądam do Internetu w poszukiwaniu interesujących mnie publikacji i materiałów edukacyjnych. Nie tracę też czasu na stanie w kolejkach do okienka pocztowego/bankowego. Potrafię zrobić przelew przez Internet.

”

EMERYTOWANA NAUCZYCIELKA

Zdobył umiejętności: pisanie w Wordzie, tworzenie prezentacji w Power Poincie, obróbki zdjęć, obsługi poczty elektronicznej i inne. Zaczął sam tworzyć relacje (prezentacje) ze swoich podróży i odtwarzać je w interesujący sposób, korzystając z laptopa i projektora multimedialnego.

WYPOWIEDŹ BIBLIOTEKARKI

Uczestniczyłem w kursach komputerowych – bardzo mi się podobało, bo jest to dla nas potrzebne, a nie zawsze można otrzymać potrzebne wiadomości, nawet jeżeli wnuki mają opanowany Internet, to nie potrafią tego przekazać, ze względu na niecierpliwość albo uważają, że jak oni wiedzą, to wszyscy powinni wiedzieć. A tutaj było to inaczej – powoli, spokojnie i bardzo wiele osób skorzystało z tego.

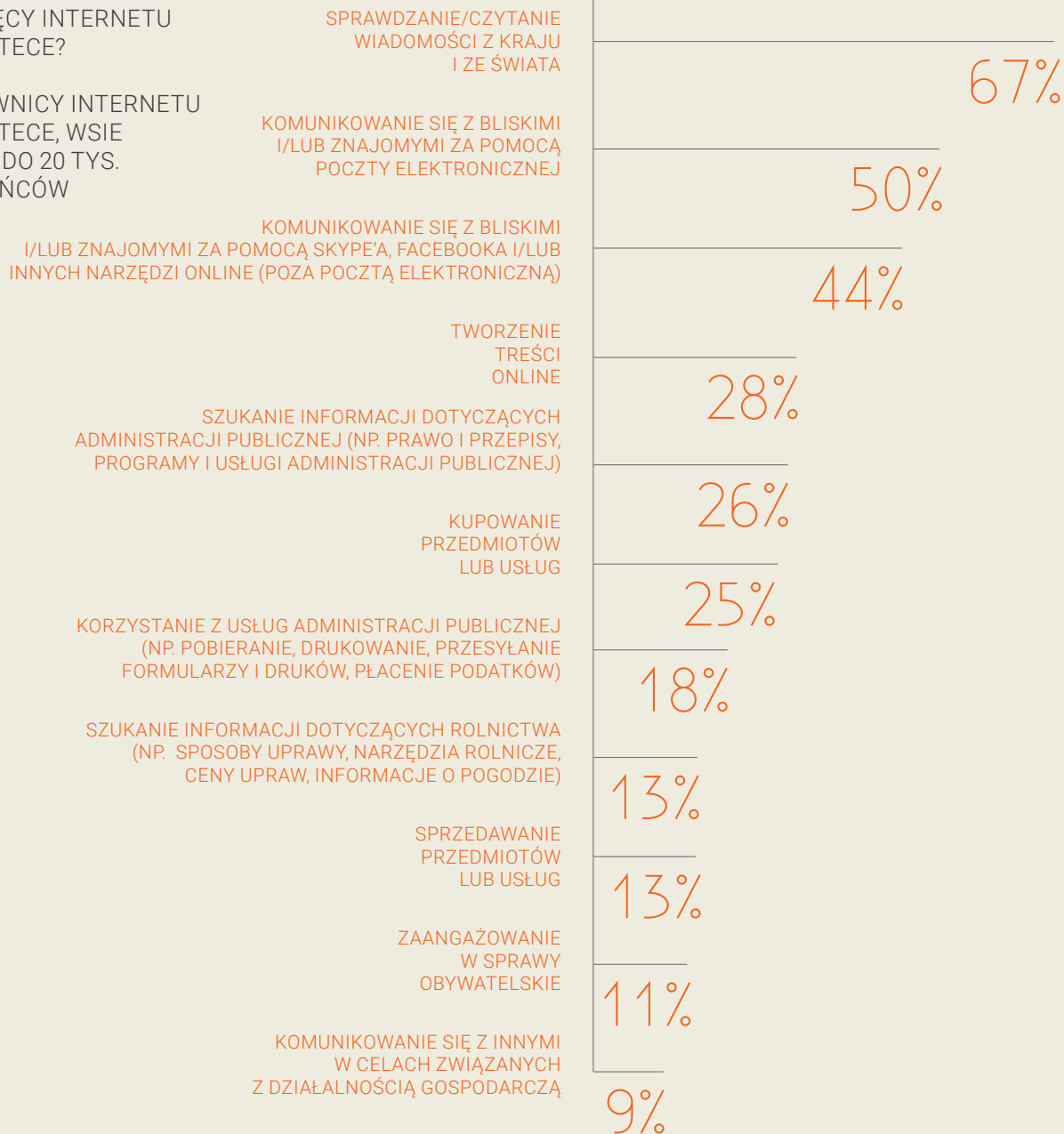
65-LETNI EMERYT

Do biblioteki przychodzi dużo dzieci i młodzieży z ubogich rodzin. Jedną z nich jest dziewczynka, uczennica I klasy gimnazjum. Klaudia bardzo słabo się uczyła, powtarzała rok. Od kiedy filia udostępnia komputer użytkownikom, Klaudia przychodzi codziennie. Dziewczynka komputer wykorzystuje do odrabiania lekcji, m.in.: wyszukuje informacje, tworzy prezentacje, które przesyła później do nauczyciela pocztą e-mailową. Dzięki temu poprawiła swoje oceny w szkole.

WYPOWIEDŹ BIBLIOTEKARKI

DO CZEGO UŻYWAŁ
PAN / UŻYWAŁA PANI
W CIĄGU OSTATNICH
12 MIESIĘCY INTERNETU
W BIBLIOTECE?

UŻYTKOWNICY INTERNETU
W BIBLIOTECE, WSIE
I MIASTA DO 20 TYS.
MIESZKAŃCÓW

CZEGO NAUCZYLI
SIĘ UŻYTKOWNICY
KOMPUTERÓW
W BIBLIOTEKACH?

WSZYSCY
UŻYTKOWNICY
BIBLIOTEK, WSIE
I MIASTA DO 20 TYS.
MIESZKAŃCÓW

KORZYSTANIA
ZE STRON INTERNETOWYCH
(NP. FACEBOOKA)

27%

SZUKANIA INFORMACJI
W INTERNECIE
(UŻYWAJĄC GOOGLE ALBO BING)

26%

KORZYSTANIA Z ZAAWANSOWANYCH OPCJI
W POSZUKIWANIU INFORMACJI W INTERNECIE
(NP. SZUKANIE W TREŚCI STRONY, UŻYWANIE FILTRÓW)

21%

UŻYWANIA PAKIETU MICROSOFT
OFFICE ALBO INNYCH
PROGRAMÓW BIUROWYCH

21%

WŁĄCZANIA
I WYŁĄCZANIA
KOMPUTERA

18%

UŻYWANIA
MYSZKI
KOMPUTEROWEJ

16%

WYSYŁANIA
I ODBIERANIA
POCZTY ELEKTRONICZNEJ

16%

UŻYWANIA INNYCH USŁUG ONLINE (NP. BANKOWOŚĆ
ELEKTRONICZNA, PŁACENIE RACHUNKÓW,
KUPOWANIE PRODUKTÓW I USŁUG PRZEZ INTERNET)

14%

UŻYWANIA PROGRAMÓW
DO KOMUNIKACJI
(NP. SKYPE)

12%

SKŁADANIA WNIOSKÓW
O WSPARCIE
DO ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

11%

ŻYCIE CODZIENNE

Biblioteki dają możliwość załatwienia wielu codziennych spraw. Dzięki dostępności takich narzędzi, jak: skaner, drukarka, ksero, komputer i Internet, można szybko zapłacić rachunki, sprawdzić, w jakich godzinach przyjmuje lekarz i o której odjeżdża najbliższy autobus.

Osoby odwiedzające biblioteki dowiadują się, jak lepiej dbać o zdrowie. Służą im do tego zarówno witryny i fora internetowe poświęcone zdrowiu, diecie i zdrowemu trybowi życia, jak i organizowane tu spotkania dotyczące tych zagadnień.

Biblioteki przynoszą też korzyści związane z rodziną: ludzie poszukują informacji o wychowaniu dzieci, uczestniczą w spotkaniach z psychologami. Szukają także informacji związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego – o uprawie roślin i ogrodu, opiece nad zwierzętami domowymi, przepisów kulinarnych.

Korzystając z sieci, łatwiej też zaplanować podróże, dokonać rezerwacji lotniczych i hotelowych lub kupić atrakcyjną wycieczkę.

W bibliotece można wziąć udział w spotkaniu z kosmetyczką lub stylistką, dowiedzieć się więcej o sztuce wizażu, modzie i kosmetykach.

W bibliotekach odbywają się także zajęcia sportowe: aerobik, nordic walking, joga. Można tu śledzić relacje i oglądać transmisje z wydarzeń sportowych.

ZDROWIE

DOM
I RODZINA

PODRÓŻE

ZAKUPY

MODA

URODA

SPORT

CZYNNOŚCI
WYKONYWANE
W BIBLIOTECE
ZWIĄZANE
ZE ZDROWIEM

SZUKAŁ INFORMACJI
O CHOROBAH I PROBLEMACH
ZDROWOTNYCH

12%

UŻYTKOWNICY
KOMPUTERÓW
W BIBLIOTEKACH
Z PRB

SZUKAŁ INFORMACJI
O ZDROWYM STYLU
ŻYCIA

8%

SZUKAŁ INFORMACJI O LEKACH
(DZIAŁANIU, CENACH ITP.)

6%

SZUKAŁ INFORMACJI
O LEKARZACH

4%

SZUKAŁ INFORMACJI O SZPITALACH
/ PRZYCHODNIACH / OŚRODKACH
ZDROWIA

4%

UCZESTNICZYŁ
W SPOTKANIU
DOTYCZĄCYM ZDROWIA

4%

PRZEGLĄDAŁ STRONY INTERNETOWE
POŚWIĘCONE ĆWICZENIOM
FIZYCZNYM

3%

DYSKUTOWAŁ O ZDROWIU
ALBO O LEKARZACH
NA FORACH DYSKUSYJNYCH

1%

Jest pewien schorowany pan (starający się o rentę), który często wyjeżdża do trójmiejskich szpitali i urzędów. Szuka więc za pomocą Internetu poszczególnych ulic, przystanków i tras dojazdu do wyznaczonego celu. Dobre przygotowanie do podróży sprawia, że nie błądzi, nie denerwuje się i nie wyteża nadwątlonego już zdrowia.

WYPOWIEDŹ BIBLIOTEKARKI

”

SFERA ZAWODOWA I EKONOMICZNA

Ludzie korzystają z biblioteki podczas szukania pracy. Piszą tu życiorysy i listy motywacyjne, szukają w serwisach internetowych ofert zatrudnienia, przesyłają swoje aplikacje.

Przez prowadzących działalność gospodarczą biblioteka jest wykorzystywana jako miejsce pracy, załatwiania spraw biurowo-administracyjnych.

Osoby odwiedzające biblioteki wykorzystują dostępny tu sprzęt także do innych aktywności ekonomicznych – kupują lub sprzedają online różne towary i usługi.

Ponieważ Program Rozwoju Bibliotek dotyczy obszarów wiejskich, także osoby zajmujące się rolnictwem odnoszą korzyści dzięki bibliotekom – dokształcają się w bibliotece, szukają informacji o uprawach, hodowli zwierząt, maszynach rolniczych oraz o dotacjach dla rolników.

Trzydziestoletnia kobieta, która straciła pracę, założyła swoją działalność gospodarczą, polegającą na sprzedaży internetowej i korzystającą codziennie z Internetu w bibliotece, bo w miejscowości, w której mieszka, nie ma zasięgu do Internetu. W bibliotece ma możliwość również drukowania. Podjęła nowe wyzwanie, zdobywa coraz więcej klientów. Ma pieniądze i satysfakcję.

WYPowiedź bibliotekarki

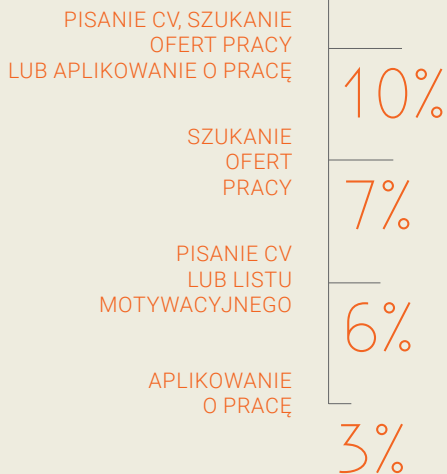
Pani z naszej wsi, lat 56, przychodziła do biblioteki po książki. Dowiedziała się, że w bibliotece można korzystać z komputerów, postanowiła nauczyć się, jak je obsługiwać. Po kilku miesiącach i już w miarę biegłym obsłudze stron www wystawiła swoje niepowtarzalne prace plastyczne na serwisie aukcyjnym. Dzisiaj jest to jej główny zarobek. A jej prace znajdują się także w bibliotece – w galerii.

WYPowiedź bibliotekarki

POSZUKIWANIE
PRACY
W BIBLIOTECE

WSZYSCY
UŻYTKOWNICY
BIBLIOTEK, WSIE
I MIASTA DO 20 TYS.
MIESZKAŃCÓW

Od kiedy w naszej bibliotece pojawiły się komputery i napisaliśmy o tym w gazecie lokalnej, zaczęła się u nas coraz częściej pojawiać ta pani. Poprosiła o pomoc i instruktaż obsługi komputera i Internetu. Pomogliśmy jej założyć skrzynkę e-mailową. Później przychodziła do nas codziennie, przeglądała strony z ofertami pracy. Samodzielnie napisała swoje CV i rozsyłała przez Internet. Miesiąc temu znalazła pracę, ale nadal do nas zagląda w soboty lub w godzinach popołudniowych.

WYPOWIEDŹ BIBLIOTEKARKI

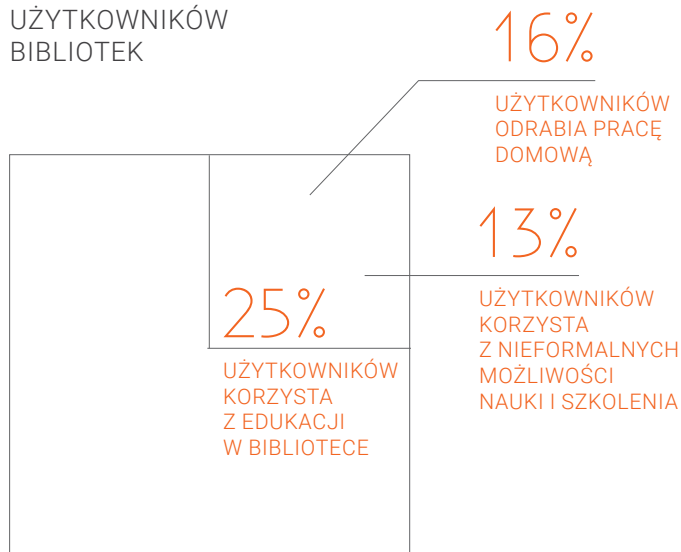

EDUKACJA

Ludzie w każdym wieku zdobywają w bibliotekach nowe umiejętności, a także poznają różnorodne źródła, z których można czerpać wiedzę. Uczniowie odrabiają tu lekcje, piszą wypracowania, przygotowują referaty i prezentacje. Dzieci, młodzież i dorośli uczą się języków obcych. Seniorzy poznają tajniki obsługi komputerów.

Oprócz kursów stacjonarnych i e-learningowych biblioteki organizują spotkania z ekspertami, np. psychologami, lekarzami, prawnikami, podczas których można z pierwszej ręki dowiedzieć się wielu ważnych rzeczy.

ROLA BIBLIOTEKI W EDUKACJI UŻYTKOWNIKÓW BIBLIOTEK

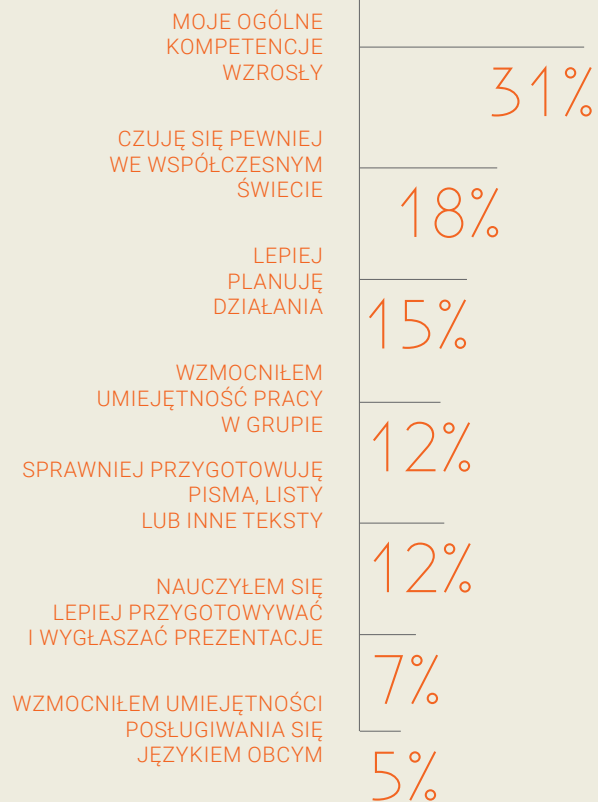

Z tym kursem angielskiego dla seniorów, który teraz prowadzę, to pani Alicja zaproponowała, bo ona też ma córkę w Londynie, jej zięć jest z Nigerii, no i tu dużo pań ma dzieci zagranicą. No i jak wyjeżdżają do dzieci, to mają problem, żeby się porozumieć na lotnisku i z tą rodziną, nie wiedzą w ogóle jak powiedzieć a ani be. No i zaczęły chodzić do mnie, ogólnie to nie wierzą w siebie, ale robią bardzo szybko postępy.

WYPOWIEDŹ WOLONTARIUSZKI
PROWADZĄCEJ W FILII BIBLIOTEKI
KURS ANGIELSKIEGO

NABYTE
UMIEJĘTNOŚCI

WSZYSCY UŻYTKOWNICY
BIBLIOTEK, WSIE
I MIASTA DO 20 TYS.
MIESZKAŃCÓW

ROZWÓJ OSOBISTY

Biblioteki dają ludziom otwarty i bezpłatny dostęp do kultury. Oprócz wypożyczania książek można się tu spotkać z twórcami, obejrzeć wystawę albo film i posłuchać muzyki. Biblioteki oferują dużo możliwości rozwoju różnych zainteresowań i pasji.

DYSKUSYJNE
KLUBY
KSIĄŻKI

WARSZTATY
TEATRALNE

TURNIEJE
GIER
PLANSZOWYCH

SPOTKANIA
Z TWÓRCAMI
KULTURY

POKAZY
FILMOWE

WYSTAWY
MALARSKIE
I FOTOGRAFICZNE

SPOTKANIA
Z PODRÓŻNIKAMI

KLUBY
MŁODYCH
MAM

ZAJĘCIA
Z RĘKODZIEŁA

GRY
KOMPUTEROWE

KONKURSY
PLASTYCZNE

*Jak były wakacje i nie ma co robić,
to idziemy do biblioteki – albo
jakąś książkę czytamy, albo jakiś
temat jest po prostu i można
podyskutować. Bo tu bardzo dużo
osób przychodzi, zawsze można
w karty pograć, do komputera
usiąść, zawsze lepsze to
niż siadanie po przystankach*

GIMNAZJALISTA

CZYNNOŚCI
ZWIĄZANE
Z SAMOREALIZACJĄ

UŻYTKOWNICY
BIBLIOTEK PRB

INTEGRACJA SPOŁECZNA

Biblioteki ułatwiają nawiązywanie kontaktów i poznawanie nowych ludzi. Osoby przychodzące do bibliotek korzystają z poczty elektronicznej, komunikatorów i serwisów społecznościowych, żeby kontaktować się z rodziną i znajomymi.

Biblioteki rozbudzają i wzmacniają tożsamość lokalną. Bibliotekarze dokumentują lokalne wydarzenia, opracowują i wydają publikacje o lokalnej historii i tradycji. Zajmują się gromadzeniem zasobów wiedzy lokalnej: archiwów lub ksiąg pamiątkowych.

*Ja tu jestem tu praktycznie codziennie,
bo dziecko odbieram, które przyjeżdża
tu z przedszkola, więc jestem
codziennie i jeszcze nie było tak,
żebym kogoś tu nie spotkała, z kimś się
nie widziała, czegoś by człowiek się
nie dowiedział, tak że tu jest cały
czas ruch, zawsze ktoś przybywa.
To zazwyczaj są ludzie, którzy
tu mieszkają, przychodzą, to jest taki
punkt, że zawsze się kogoś spotka
i można się dowiedzieć, co się
dzieje dalej.*

MAMA

*Ludzie spotykają się, rozmawiają,
cofają w czasie, odgrzebują
ukrytą na strychach i w szafach
własną historię... Mam nadzieję,
że te skrawki pamięci ułożą się
w obraz przeszłości.*

WOLONTARIUSZKA PROJEKTU CYFROWE
ARCHIWA TRADYCJI LOKALNEJ (CATL)
PROWADZONEGO PRZEZ FUNDACJĘ
OŚRODKA KARTA JAKO CZĘŚĆ
PROGRAMU ROZWOJU BIBLIOTEK

”

*Czasami to po prostu się przychodzi
tutaj, a tu już wszyscy są. Nie trzeba
po nikogo dzwonić.*

UCZENNICA LICEUM

”

CZYNNOŚCI
ZWIĄZANE
Z INTEGRACJĄ
SPOŁECZNĄ

UŻYTKOWNICY
BIBLIOTEK
PRB

SZUKAŁ INFORMACJI O HISTORII
I TRADYCJI SWOJEGO REGIONU

28%

SPOTKAŁ SIĘ W BIBLIOTECE
ZE ZNAJOMYMI

19%

POZNAŁ W BIBLIOTECE
NOWE OSOBY

14%

UCZESTNICZYŁ W SPOTKANIU Z OSOBĄ, KTÓRA
OPOWIADAŁA O LOKALNEJ TRADYCJI I HISTORII

9%

UCZESTNICZYŁ W ZAJĘCIACH ZWIĄZANYCH Z TRADYCJAMI
REGIONU, NP. Z TRADYCYJNYM RĘKODZIEŁEM

7%

KONTAKTOWAŁ SIĘ Z PRZYJACIÓŁMI/ZNAJOMYMI
ZA POMOCĄ KOMPUTERA I INTERNETU

6%

KONTAKTOWAŁ SIĘ Z RODZINĄ
ZA POMOCĄ KOMPUTERA I INTERNETU

4%

POZNAWAŁ NOWE OSOBY
PRZEZ INTERNET

2%

(...) czytelnicy pomagają w pozyskaniu, gromadzeniu i opracowaniu dokumentów. Ciekawe wystawy, spotkania z historią gromadzą wielu pasjonatów historii regionu. Wzrósł prestiż biblioteki w środowisku, co przyczyniło się do zwiększenia oferty czytelniczej i pozyskania większej liczby użytkowników biblioteki.

WYPOWIEDŹ UCZESTNICZKI
PROJEKTU CYFROWE ARCHIWA
TRADYCJI LOKALNEJ

AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Dzięki bibliotekom ludzie angażują się w działania na rzecz społeczności.

Osoby przychodzące do biblioteki, korzystając z komputerów, szukają informacji o usługach publicznych lub kontaktują się z administracją publiczną (urzędami), oszczędzając dzięki temu czas. Mogą też obserwować lokalną politykę, zdobywać informacje o kandydatach w wyborach samorządowych oraz komunikować się z gminnymi instytucjami.

Rola bibliotek w partycypacji obywatelskiej polega także na udzielaniu wsparcia lokalnym działaniom. Biblioteki udostępniają pomieszczenia na spotkania uniwersytetów trzeciego wieku czy kół gospodyń wiejskich. Pomagają mieszkańcom w zdobyciu funduszy na różne przedsięwzięcia dla społeczności lokalnej. Pomagają też miejscowym organizacjom.

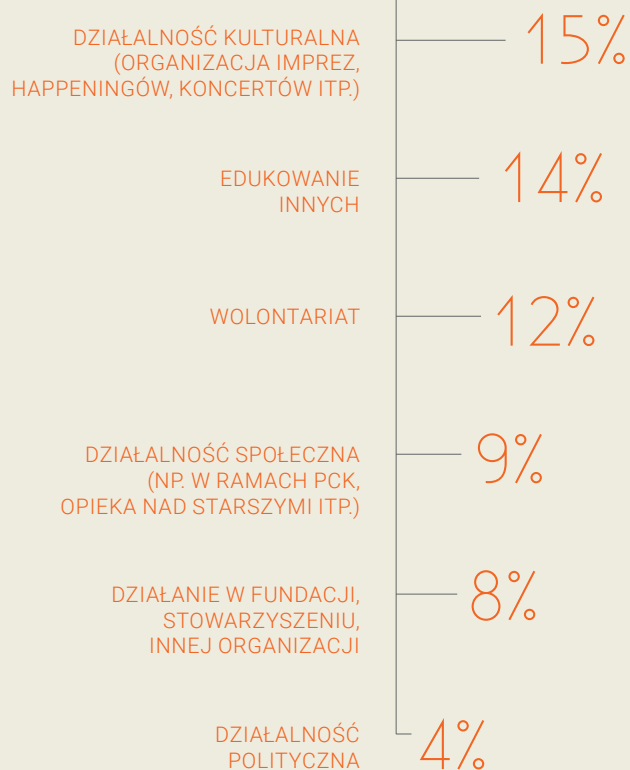
Ścisła współpraca zawiązała się z liderem jednego z lokalnych stowarzyszeń. Wspólnie utworzyliśmy Klub Wolontariusza, pozyskujemy dofinansowania na działania. Ponadto wspólnie organizujemy zajęcia edukacyjne na świetlicach wiejskich, wystawy. W ramach wspólnej inicjatywy (...) powstała Kawiarenka Obywatelska, która mieści się w bibliotece i zrzesza lokalnych liderów.

WYPOWIEDŹ BIBLIOTEKARKI

CZY DZIĘKI AKTYWNOŚCIOM I SPOTKANIOM,
W KTÓRYCH BIERZE PAN/PANI UDZIAŁ W BIBLIOTECE,
ANGAŻOWAŁ SIĘ PAN/ ANGAŻOWAŁA SIĘ PANI
W DZIAŁANIA NA RZECZ SPOŁECZEŃSTWA?

WSZYSCY UŻYTKOWNICY BIBLIOTEK. WSIE I MIASTA
DO 20 TYS. MIESZKAŃCÓW. ZSUMOWANE
ODPOWIEDZI „TAK” I „NIE, ALE MAM TAKI PLAN”

DLA MNIE PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK TO taki polski bus ze światową rejestracją, którym odjechały biblioteki z prędkością dorównującą pociągom Pendolino w jasną przyszłość, od której jeszcze niedawno dzieliły nas lata świetlne.

Pędząc przez małe miejscowości, możemy podziwiać, jak biblioteki zmieniły się w nowoczesne centra edukacji i kultury, zachwyć się tym, co robią dla lokalnych społeczności, surfować do woli po udostępnionym Internecie i uczyć się wykorzystywania nowoczesnych technologii i urządzeń (ostatnio tabletek) do tworzenia multimedialnych treści.

Zgodnie z LABiBowym hasłem „Dziel się wiedzą, mnóż pomysły” udział SBP w PRB wzmocnił nasz potencjał w tym zakresie poprzez budowę przede wszystkim podstawowego kanału komunikacji z bibliotekami, jakim jest portal sbp.pl, uruchomienie badań dotyczących efektywności bibliotek, w które włączyło się kilkaset bibliotek, realizację nowej identyfikacji wizualnej stowarzyszenia. Odważnie spojrzeliśmy w przyszłość, wytyczając ambitne cele ujęte w długofalowej strategii, określając nowe obszary działania, stawiając na młodych, ale też nie zapominając o naszej tradycji. **DZIĘKUJEMY!**

ELŻBIETA STEFAŃCZYK
PRZEWODNICZĄCA STOWARZYSZENIA
BIBLIOTEKARZY POLSKICH

CAŁA

NAPRZÓD!

MIEJSKA I POWIATOWA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W NOWYM TOMYŚLU

Od 2011 roku, zazwyczaj w pierwszą sobotę września, wspólnie z wieloma partnerami organizujemy imprezę plenerową „Przystanek: Biblioteka!”, która jest znakomitą okazją do niekonwencjonalnej promocji naszych usług. Wokół biblioteki znajdują się przystanki tematyczne, np. Literatura, Historia, Fotografia, Film, Sport, Przyroda, Podróże i Plastyka. Kilkuosobowe zespoły, najlepiej rodzinne, biorą udział w Wielodziedzinowym Konkursie Wiedzy i Umiejętności. Odwiedzają poszczególne przystanki i wykonują różne zadania, przy których mogą wykazać się wiedzą, inwencją, umiejętnościami i sprawnościami. Rozstrzygnięcie konkursu i wręczenie nagród, ufundowanych przez liczne grono sponsorów odbywa się podczas kończącego wielogodzinną imprezę koncertu w wykonaniu zaprzyjaźnionych z biblioteką lokalnych wykonawców i zespołów.

„Przystanek: Biblioteka!” to także wiele innych atrakcji: możliwość zrobienia sobie zdjęć w stylu retro lub na ludowo w atelier fotograficznym, punkt gastronomiczny serwujący między innymi wypieki bibliotekarek, pokazy ginących zawodów, rekonstrukcje wydarzeń historycznych, pokazy ratownictwa medycznego, samoobrony czy tańca, a także plebiscyty, np. na Książkę Lata. Nasza biblioteczna impreza jest dowodem na to, że wspólnie można wiele.

LUCYNA KOŃCZAL-GNAP
DYREKTOR MIEJSKIEJ I POWIATOWEJ
BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W NOWYM TOMYŚLU

BIBLIOTEKA SUSKA SUCHA BESKIDZKA

Wielu, zwłaszcza młodym osobom nasza biblioteka oprócz książek kojarzyć się może zapewne z wszelkiego typu grami. Spotykają się u nas miłośnicy gier bitewnych, regularnie organizujemy różnego rodzaju turnieje i w najrozmaitszych formach wykorzystujemy gry niemalże do wszystkich działań animacyjnych.

W ciągu ostatnich kilku lat udało nam się udowodnić, że mądrze dobrane gry to nie tylko rozrywka, ale też doskonałe narzędzie edukacyjne. Świetnym przykładem był projekt, podczas którego młodzi miłośnicy fantastyki pod okiem pisarza Daniela Grepśa stworzyli autorską grę RPG (role playing game) opartą na miejscowych legendach.

„Cienie nad Skawą” to unikatowa gra fabularna, której akcja toczy się w XIX-wiecznej Suchoj Beskidzkiej i przenosi graczy w świat galicyjskiego miasteczka, gdzie legendy są wciąż żywe, a prawda miesza się z fikcją. Już sam proces tworzenia stał się dla uczestników projektu fascynującym spotkaniem z bogatą historią regionu. Stworzona przez nas gra to doskonałe narzędzie edukacyjne, dzięki któremu w niecodzienny sposób udaje się przybliżyć młodym ludziom miejscowe legendy i historię miasta. Grę w formie e-booka pobrało z naszej strony już kilka tysięcy osób.

WOJCIECH GACH
DYREKTOR BIBLIOTEKI SUSKIEJ

MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W PRZASNYSZU

„Gotowi do startu... Meta: Praca” to zrealizowany przez nas projekt, dzięki któremu uczniowie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych dowiedzieli się, jak świadomie wybrać swoją ścieżkę zawodową. Z naszych obserwacji i przeprowadzonych badań wynikało bowiem, że wielu młodych ludzi nie zastanawia się zbyt głęboko nad wyborem zawodu. Nie mają sprecyzowanych zainteresowań i wybierają specjalizację „na ślepo”. Do Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Przasnyszu uczęszcza młodzież z całego powiatu. Wielu uczniów dojeżdża lub mieszka w szkolnym internacie. Często pozbawieni są wsparcia rodziny w planowaniu przyszłości zawodowej.

Zaproponowaliśmy im więc spotkania z lokalnymi pracodawcami i osobami zakładającymi spółdzielnię socjalną oraz warsztaty z doradcą zawodowym (poznanie zasad skutecznej autoprezentacji zawodowej, przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej, przygotowanie dokumentów aplikacyjnych). Ponadto młodzi ludzie mogli zdobyć swoje pierwsze doświadczenia zawodowe – poprowadzili „Cyfrową sztafetę pokoleń” – 20-godzinny kurs komputerowy dla osób w wieku 50+.

Kiedy projekt się skończył, usłyszeliśmy „Jaka szkoda! Nie wiedzieliśmy, że tak fajnie może być w bibliotece!”. Zyskaliśmy nowych przyjaciół. Taka wartość dodana!

MAŁGORZATA SOBIESIAK
DYREKTOR MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W PRZASNYSZU

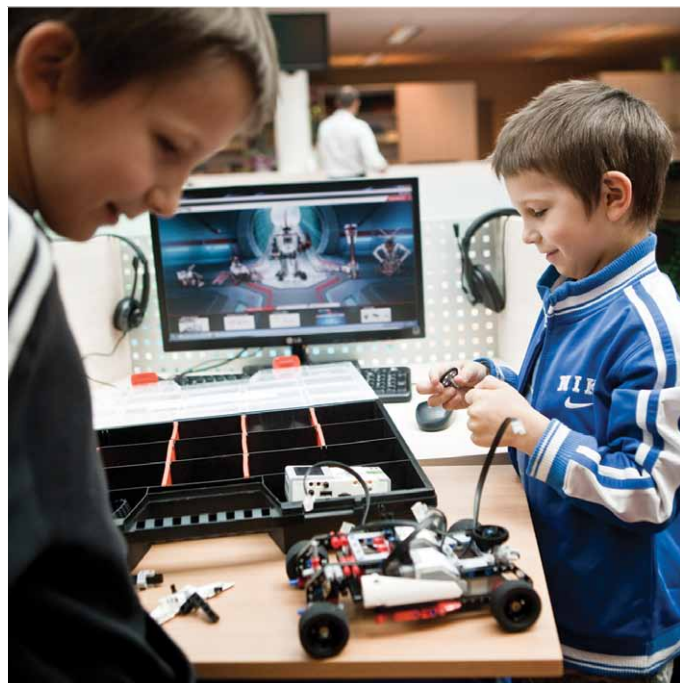
MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W DOBCZYCACH

Nasz udział w PRB zbiegł się w czasie z przeprowadzką do nowej siedziby. To był czas wielu pozytywnych zmian, które zaowocowały pozyskaniem wielu partnerów i rozwinięciu przez nas skrzydeł.

Wspólnie z wielkim pasjonatem radioodbiorników prowadzimy warsztaty „Od radia do ipoda” – osoby w wieku od 5 do 70 lat mają za zadanie zmontowanie radia. Dzięki temu rozwijają swoją kreatywność i uczą się prostych technologii. Założyliśmy też Klub Kulturalnego Kibica – to oferta głównie dla mężczyzn, których przecież ciągle za mało w bibliotekach. Jeździmy na mecze, promujemy książki o sporcie, uczymy kulturalnego dopingu. W soboty biblioteka pełna jest pasjonatów robotyki. Zajęcia Lego Mindstorms przez zabawę wprowadzają w podstawy robotyki.

Ktokolwiek by do nas nie przyszedł z ciekawym pomysłem, nigdy nie jest zignorowany. Nie tylko biblioteka, ale również nasz profil na Facebooku pęka w „szwach”.

PAWEŁ PIWOWARCZYK
DYREKTOR MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W DOBCZYCACH

Stowarzyszenie KAT Dobczyce (Kreatywni Aktywni Twórczy) od 2013 roku współpracuje z Miejską Biblioteką Publiczną. To jedno z miejsc, gdzie realizujemy działania statutowe. Ponadto prowadzimy tu zajęcia z inżynierii klocków Lego Mindstorms, na które w 2013 roku otrzymaliśmy dofinansowanie z Fundacji State Street. Organizujemy nawet Powiatowe Mistrzostwa Robotów.

Dzieci przyjeżdżają na zajęcia także z innych powiatów: wielickiego i bocheńskiego. Rodzice, czekając na swoje pociechy, chętnie korzystają z kąpki czytelniczego. W ten sposób biblioteka zyskuje nowych czytelników.

ANNA STOŻEK
PREZES STOWARZYSZENIA
KREATYWNII AKTYWNI TWÓRCZY (KAT) DOBCZYCE

GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W BIAŁYM DUNAJCU

Wspieramy mieszkańców w ich aktywności obywatelskiej. Braliśmy udział w programie „Biblioteka jako przestrzeń dyskusji o sprawach lokalnych” prowadzonym przez Fundację Civis Polonus, w akcji „Masz Głos, Masz Wybór” i „Wybory dla każdego”. W bibliotece odbyło się szkolenie dla sołtysów gminy Biały Dunajec z zasad funkcjonowania funduszu sołectkiego. Na platformie e-konsultacje i w papierowych ankietach mieszkańcy mogli wpisywać swoje pomysły dotyczące strategii rozwoju gminy.

Do ciekawych działań biblioteki można też z pewnością zaliczyć projekt „Mistrz i jego uczeń”. Twórca ludowy Andrzej Bukowski prowadził zajęcia z metaloplastyki dla dzieci i młodzieży. Młodzi ludzie uczyli się dawnej sztuki wyrobienia spinek górskich. To trudne zadanie, wymagające wiele kreatywności, a jednocześnie cierpliwości. Zrobione podczas warsztatów spinki zostały pokazane na wystawie w siedzibie biblioteki i w folderze. Być może dzięki takim działaniom uda się ocalić od zapomnienia lokalną sztukę.

JÓZEFA KOLBRECKA
KIEROWNIK GMINNEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
W BIAŁYM DUNAJCU

MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W DYNOWIE

Przełomem dla mnie i dla biblioteki stały się przystąpienie w 2011 roku do Programu Rozwoju Bibliotek i udział w szkoleniach. Inwestycja w samą siebie zaowocowała zmianami – pionierskimi działaniami na rzecz bezrobotnych pań.

Projekt „Nasza pasja – naszą pracą” to trwające pół roku warsztaty (decoupage, biżuteria, patchwork, filcowanie), podczas których 25 kobiet nauczyło się wytwarzać dekoracyjne produkty przeznaczone do sprzedaży przez Internet. Dodatkowo panie przeszły też kurs komputerowy (korzystanie z poczty elektronicznej i portali aukcyjnych, prowadzenia bloga) i kurs fotograficzny, dzięki któremu potrafią wykonywać atrakcyjne zdjęcia wystawianym na sprzedaż produktom.

Kontynuacją był Edukacyjny Klub Kobiet. Bezrobotne panie mogły wybrać jedną z dwóch ścieżek tematycznych: florystykę lub małą gastronomię. Dodatkowo miały zajęcia ze stylistką i wizażystką, ponieważ kobiety niepracujące zawodowo często mają problem z kreowaniem swojego wizerunku. Odwiedziły też Klub Kobiet Kreatywnych w Cieszynie, by zainspirować się działaniami kobiet, które mają na swoim koncie pierwsze sukcesy, a także poznać spółdzielnie socjalne, które na Podkarpaciu dopiero powstają i ich idea jest bliżej nieznaną zwykłym ludziom.

GRAŻYNA PAŹDZIorny
DYREKTOR MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI
PUBLICZNEJ W DYNOWIE

DLA MNIE PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK TO przedsięwzięcie, które przede wszystkim bardziej otwiera biblioteki na społeczności lokalne. Chcieliśmy jak najlepiej przygotować i wesprzeć w tym środowisko bibliotek, a także dać bibliotekarzom możliwość wypróbowania, co to w praktyce znaczy otworzyć się na społeczność i wprowadzić ofertę wykraczającą poza dotychczasowe, tradycyjne działania bibliotek. Taką możliwością był konkurs grantowy prowadzony przez Akademię Rozwoju Filantropii w ramach Programu Rozwoju Bibliotek.

Doświadczenie konkursu grantowego ukazało potencjał bibliotek w zakresie tworzenia projektów społecznych, angażowania partnerów, mobilizowania kapitału ludzkiego, ale też materialnego (rzecowego lub finansowego), po to żeby móc realizować działania z rozmachem i efektywnie wykorzystywać zasoby, które tkwią w lokalnej społeczności.

Współpraca z bibliotekami była wspianą przygodą. Dzięki niej udało się zbudować wiele partnerskich relacji z przedstawicielami środowiska bibliotek, z których chcemy czerpać także w przyszłych przedsięwzięciach.

PAWEŁ ŁUKASIAK
PREZES AKADEMII ROZWOJU FILANTROPII W POLSCE

W PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK ZAANGAŻOWALI SIĘ:

AKADEMIA ROZWOJU FILANTROPII W POLSCE / ADLINER / APPLE / BIBLIOTEKA NARODOWA / CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ / FUNDACJA CIVIS POLONUS / FUNDACJA INICJATYW SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH / FUNDACJA NOWE MEDIA / FUNDACJA ORANGE / FUNDACJA OŚRODKA KARTA / FUNDACJA SZKOŁA LIDERÓW / FUNDACJA ROZWOJU DZIECI IM. J.A. KOMEŃSKIEGO / FUNDACJA TUS / FUNDACJA WSPOMAGANIA WSI / FUNDACJA VOLUNTEERS FOR SPORT / FUNMEDIA / GAZETA WYBORCZA / GRUPA ONET.PL / INSTYTUT KSIĄŻKI / IZBA WYDAWCÓW PRASY / IDEA ZMIANY / MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO / MINISTERSTWO ADMINISTRACJI I CYFRYZACJI / MICROSOFT / MEGAWIEDZA / NGO.PL / NARODOWY BANK POLSKI / ORANGE POLSKA / OŚRODEK EDUKACJI INFORMATYCZNEJ I ZASTOSOWAŃ KOMPUTERÓW / POLSKIE TOWARZYSTWO PIEŁĘGNIARSKIE / PRACOWNIA BADAŃ I INNOWACJI SPOŁECZNYCH STOCZNIA / PROWOKATOR / RZECZY OBRAZKOWE / STOWARZYSZENIE ARCHITEKTÓW POLSKICH / STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH / STOWARZYSZENIE CENTRUM WSPIERANIA AKTYWNOŚCI LOKALNEJ CAL / STOWARZYSZENIE „ODBLOKUJ” / STOWARZYSZENIE TRENERÓW ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH STOP / STOWARZYSZENIE TWÓRCÓW GRAFIKI UŻYTKOWEJ / TALEX / TOWARZYSTWO INICJATYW TWÓRCZYCH „Ę” / URZĄD KOMUNIKACJI ELEKTRONICZNEJ / WOJEWÓDZKIE BIBLIOTEKI PUBLICZNE / ZWIĄZEK GMIN WIEJSKICH RP.

» DZIĘKUJEMY!

DLA MNIE PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK TO bez cienia przesady program mojego życia. Od lat dziewięćdziesiątych uczestniczyłem w projektach polskich i zagranicznych, których celem były zmiany w instytucjach publicznych, np. szkołach czy samorządach terytorialnych. Niektóre miały systemowy charakter i liczbą odbiorców niemal dorównywały PRB. W żadnym z nich nie miałem jednak takiego wpływu na przebieg ani takiej swobody wyboru sprawdzonych w trakcie swojej kariery zawodowej metod działania.

PRB to jakość. To także elastyczność grantodawcy, pozwalającego na dokonywanie koniecznych zmian wynikających z bieżącej ewaluacji. PRB to stabilność finansowania i długofalowość działań, bez oczekiwania natychmiastowych efektów. PRB to wyjątkowy program, z którego doświadczeń mogą czerpać wszyscy, którzy planują i realizują działania mające prowadzić do systemowych zmian w sektorze publicznym.

A dla mnie to także wyjątkowe doświadczenie towarzyszenia w rozwoju tysięcy bibliotekarek i bibliotekarzy. Obserwowania, jak zmieniają się sami i jak zmieniają swoje biblioteki, a w efekcie społeczności, na których rzecz działają. Dawno już nie pracowałem z grupą zawodową, która byłaby tak świadoma konieczności zmian i tak w nie zaangażowana. I której tak bardzo życzę powodzenia!

JACEK KRÓLIKOWSKI
WICEPREZES ZARZĄDU FUNDACJI ROZWOJU
SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

W PUBLIKACJI ZOSTAŁY WYKORZYSTANE DANE Z NASTĘPUJĄCYCH RAPORTÓW:

„Po co Polakom biblioteki? Raport po trzech latach
działania Programu Rozwoju Bibliotek”,
wrzesień 2012, przygotowany przez
Pracownię Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”

„Co się zmieniło w bibliotekach? Program Rozwoju Bibliotek
w danych Głównego Urzędu Statystycznego”,
lipiec 2014, raport przygotowany
przez Huberta Borowskiego

„Do czego służą biblioteki?”,
styczeń 2015, raport przygotowany
przez Huberta Borowskiego

Publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach 3.0 Polska
(CC BY-SA 3.0 PL)

Treść licencji jest dostępna na stronie
<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD
Magdalena Balicka/FRSI

WYDAWCA
Fundacja Rozwoju
Społeczeństwa Informacyjnego
Warszawa 2015

ISBN
978-83-933793-5-4

WWW.BIBLIOTEKI.ORG

WWW.FRSI.ORG.PL

WWW.LABIB.PL